

SREDNJA ZDRAVSTVENA ŠOLA CELJE
Ipavčeva ulica 10, Celje



Spoštujemo preteklost, živimo sedanost, ustvarjamo prihodnost.

MORALNE VREDNOTE SKOZI OČI DIJAKOV SREDNJE ZDRAVSTVENE ŠOLE CELJE

Raziskovalna naloga

Avtorici:

Marija Seničar, 3. e
Sanja Seničar, 3. e

Mentor:

Peter Čepin Tovornik, dipl. zn., dipl. san. inž.

Mestna občina Celje, Mladi za Celje
Celje, 2015

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujema vsem, ki so nama kakorkoli pomagali pri tej raziskovalni nalogi.

Posebej se zahvaljujema mentorju g. Petru Čepinu Tovorniku, dipl. zn., dipl. san. inž., za razumevanje, usmerjanje, spodbujanje in koristne napotke pri izdelavi raziskovalne naloge.

Za strokovni pregled raziskovalne naloge se zahvaljujema gospe Metki Čede Ciglar, univ. dipl. soc. ped. ter gospe Maji Antonič, prof., ki je nalogo slovnično popravila. Zahvalo namenjava tudi gospe Nini Lobe Selič, prof., ter g. Mateju Korenu, ki sta nama pomagala pri tehnični izvedbi naloge. Za prevod povzetka v angleščino se zahvaljujema gospe Franji Dobrajc, prof. Zahvaljujema se tudi gospe Smilji Pevec, univ. dipl. biol., za koordiniranje raziskovalne dejavnosti na šoli.

Navsezadnje pa se zahvaljujema tudi gospe ravnateljici Katji Pogelšek Žilavec, prof., mag. posl. ved, za vso podporo in zaupanje v najino delo.

Hvala tudi tebi oči za vso tehnično pomoč in tebi mami za vso podporo in vse koristne nasvete.

KAZALO

KAZALO VSEBINE

| | |
|---|----|
| ZAHVALA..... | 2 |
| KAZALO | 3 |
| KAZALO VSEBINE | 3 |
| KAZALO TABEL | 4 |
| KAZALO GRAFOV | 4 |
| KAZALO SLIK | 5 |
| POVZETEK | 6 |
| ABSTRACT | 7 |
| 1 UVOD | 8 |
| 1.1 NAMEN RAZISKOVALNE NALOGE..... | 8 |
| 1.2 CILJ RAZISKOVALNE NALOGE | 8 |
| 1.3 HIPOTEZE | 9 |
| 1.4 METODE DE LA | 10 |
| 2 TEORETIČNI DEL..... | 11 |
| 2.1 DESET MORALNIH VREDNOT PO WILLIAMU J. BENNETTU | 11 |
| 2.1.1 Samodisciplina | 11 |
| 2.1.2 Sočutje..... | 11 |
| 2.1.3 Odgovornost..... | 12 |
| 2.1.4 Prijateljstvo | 12 |
| 2.1.5 Delo..... | 12 |
| 2.1.6 Pogum | 13 |
| 2.1.7 Vztrajnost..... | 13 |
| 2.1.8 Poštenost | 13 |
| 2.1.9 Zvestoba..... | 14 |
| 2.1.10 Vera..... | 14 |
| 2.2 OBELEŽEVANJE VREDNOT NA SREDNJI ZDRAVSTVENI ŠOLI CELJE..... | 15 |
| 2.2.1 Vrednota meseca septembra – spoštovanje..... | 16 |
| 2.2.2 Vrednota meseca oktobra – odgovornost..... | 17 |
| 2.2.3 Vrednota meseca novembra – sočutje..... | 18 |
| 2.2.4 Vrednota meseca decembra – ustvarjalnost | 19 |
| 2.2.5 Vrednota meseca januarja – poštenost | 20 |
| 2.11.6 Vrednota meseca februarja - tradicija | 21 |
| 3 EMPIRIČNI DEL..... | 22 |
| 3. 1 VZOREC..... | 22 |
| 3.2 ČAS RAZISKAVE | 22 |
| 3.3 OBDELAVA PODATKOV | 23 |
| 3.4 REZULTATI RAZISKAVE | 23 |
| 3.5 INTERVJUJI..... | 37 |
| 3.5.1 Intervju z gospo Alenko Tacol..... | 37 |
| 3.5.2 Intervju z gospo Katjo Pogelšek Žilavec | 39 |
| 3.5.3 Intervju z gospo Jožico Hafner | 41 |
| 3.5.4 Intervju z gosto Metko Kinkopf..... | 42 |
| 3.6 PRIMERJAVA REZULTATOV IN RAZPRAVA | 43 |
| 4 ZAKLJUČEK..... | 46 |
| 5 LITERATURA..... | 47 |

| | |
|----------------|----|
| 6 PRILOGA..... | 48 |
|----------------|----|

KAZALO TABEL

| | |
|--|----|
| TABELA 1: ALI POZNATE MORALNE VREDNOTE? | 24 |
| TABELA 2: MENITE, DA VI IN SVET OKOLI VAS POTREBUJE MORALNE VREDNOTE?..... | 25 |
| TABELA 3: ALI IMATE V SVOJI BLIŽINI VZORCE IN MERILA ZA MORALNE VREDNOTE? | 26 |
| TABELA 4: KAKO POGOSTO SE ODLOČATE PO SVOJI VESTI, KAJ JE DOBRO IN KAJ JE SLABO (TUDI, ČE V TEM PRIMERU NE DELUJETE V SVOJO KORIST)? | 27 |
| TABELA 5: KATERA OD DESETIH OSNOVNIH MORALNIH VREDNOT JE ZA VAS NAJBOLJ POMEMBNA? | 28 |
| TABELA 6: OD KOGA STE PO VAŠEM MNENJU IZMED SPODAJ NAVEDENIH ODGOVOROV PRIDOBILI ZA VAS NAJPOMEMBNEJŠO MORALNO VREDNOTO, KI STE JO OBKROŽILI PRI PETEM VPRAŠANJU? | 29 |
| TABELA 7: KATERO IZMED NAVEDENIH VREDNOT STE V ŽIVLJENJU PREVREDNOTILI (PREOBLIKOVALI)? | 30 |
| TABELA 8: Z OCENAMI OD 1 DO 3 OCENITE, V KOLIKŠNI MERI BI ŽELELI NAVEDENE MORALNE VREDNOTE PREVREDNOTITI, KJER POMENI 1 - POPOLNOMA, 2 - DELNO, 3 - NE ŽELIM PREVREDNOTITI | 31 |
| TABELA 9: V KOLIKŠNI MERI ŽIVITE V SKLADU Z NAVEDENIMI VREDNOTAMI, KJER POMENI 1 - POPOLNOMA, 2 - POGOSTO, 3 - DELNO, 4 - REDKO, 5 - NIKOLI? | 32 |
| TABELA 10: KATERI IZMED NAVEDENIH DEJAVNIKOV PO VAŠEM MNENJU VPLIVA NA VAŠE VREDNOTE? | 34 |
| TABELA 11: ALI SE STRINJATE, DA Z Mesečnim obeleževanjem posamezne vrednote na naši šoli vplivamo na našo moralnost? | 35 |
| TABELA 12: NA KAKŠEN NAČIN BI PO VAŠEM MNENJU MLADE ŠE BOLJ OZAVESTILI O MORALNIH VREDNOTAH?..... | 36 |

KAZALO GRAFOV

| | |
|--|----|
| GRAF 1: ALI POZNATE MORALNE VREDNOTE? | 24 |
| GRAF 2: MENITE, DA VI IN SVET OKOLI VAS POTREBUJE MORALNE VREDNOTE?..... | 25 |
| GRAF 3: ALI IMATE V SVOJI BLIŽINI VZORCE IN MERILA ZA MORALNE VREDNOTE? | 26 |
| GRAF 4: KAKO POGOSTO SE ODLOČATE PO SVOJI VESTI, KAJ JE DOBRO IN KAJ JE SLABO (TUDI, ČE V TEM PRIMERU NE DELUJETE V SVOJO KORIST)? | 27 |
| GRAF 5: KATERA OD DESET OSNOVNIH MORALNIH VREDNOT JE ZA VAS NAJBOLJ POMEMBNA? | 28 |
| GRAF 6: OD KOGA STE PO VAŠEM MNENJU IZMED SPODAJ NAVEDENIH ODGOVOROV PRIDOBILI ZA VAS NAJPOMEMBNEJŠO MORALNO VREDNOTO, KI STE JO OBKROŽILI PRI PETEM VPRAŠANJU? | 29 |
| GRAF 7: KATERO IZMED NAVEDENIH VREDNOT STE V ŽIVLJENJU PREVREDNOTILI (PREOBLIKOVALI)? | 30 |
| GRAF 8: Z OCENAMI OD 1 DO 3 OCENITE, V KOLIKŠNI MERI BI ŽELELI NAVEDENE MORALNE VREDNOTE PREVREDNOTITI, KJER POMENI 1 - POPOLNOMA, 2 - DELNO, 3 - NE ŽELIM PREVREDNOTITI. | 31 |
| GRAF 9: V KOLIKŠNI MERI ŽIVITE V SKLADU Z NAVEDENIMI VREDNOTAMI, KJER POMENI 1 - POPOLNOMA, 2 - POGOSTO, 3 - DELNO, 4 - REDKO, 5 - NIKOLI? | 33 |
| GRAF 10: KATERI IZMED NAVEDENIH DEJAVNIKOV PO VAŠEM MNENJU VPLIVA NA VAŠE VREDNOTE? | 34 |

| | |
|---|----|
| GRAF 11: ALI SE STRINJATE, DA Z MESEČNIM OBELEŽEVANJEM POSAMEZNE VREDNOTE NA NAŠI ŠOLI VPLIVAMO NA NAŠO MORALNOST?..... | 35 |
| GRAF 12: NA KAKŠEN NAČIN BI PO VAŠEM MNENJU MLADE ŠE BOLJ OZAVESTILI O MORALNIH VREDNOTAH?..... | 36 |

KAZALO SLIK

| | |
|---|----|
| SLIKA 1: SKUPINSKA SLIKA PO ZAKLJUČKU OKROGLE MIZE MESECA SEPTEMBRA NA TEMO SPOŠTOVANJE | 16 |
| SLIKA 2: PO ZAKLJUČKU OKROGLE MIZE MESECA OKTOBRA NA TEMO ODGOVORNOST | 17 |
| SLIKA 3: OKROGLA MIZA MESECA NOVEMBRA NA TEMO SOČUTJE | 18 |
| SLIKA 4: SKUPINSKA SLIKA PO KONCU OKROGLE MIZE NA TEMO USTVARJALNOST | 19 |
| SLIKA 5: SKUPINSKA SLIKA PO OKROGLI MIZI MESECA JANUARJA NA TEMO POŠTENOST | 20 |
| SLIKA 6: OKROGLA MIZA MESECA FEBRUARJA NA TEMO TRADICIJA..... | 21 |
| SLIKA 7: INTERVJU Z GOSPO ALENKO TACOL | 38 |
| SLIKA 8: GOSPA KATJA POGELŠEK ŽILAVEC, SANJA SENIČAR, MARIJA SENIČAR..... | 40 |

POVZETEK

Namen raziskovalne naloge je bil ugotoviti, kaj o moralnih vrednotah mislijo dijaki Srednje zdravstvene šole Celje, cilj pa spodbuditi dijake in celotno družbo, da začnejo razmišljati o tej temi.

V teoretičnem delu je opisanih deset osnovnih moralnih vrednot po Williamu J. Bennettu, in sicer: samodisciplina, sočutje, odgovornost, prijateljstvo, delo, pogum, vztrajnost, poštenost, zvestoba in vera ter obeležje vrednot na Srednji zdravstveni šoli Celje.

Osnova za empirični del je 448 anketiranih vprašalnikov, ki so jih izpolnili dijaki Srednje zdravstvene šole Celje, ter štirje intervjuji. Rezultati so pokazali, da 91 % anketiranih dijakov pozna moralne vrednote, 97 % pa jih meni, da jih potrebujemo. Najpomembnejša vrednota za dijake je poštenost (40 %). Anketirani dijaki naj bi najpomembnejše moralne vrednote pridobili od staršev (42 %), 14 % od prijateljev in 10 % od starih staršev. V življenju je v največjem odstotku (18 %) dijakov prevrednotilo vrednoto odgovornost. 67 % dijakov se strinja oz. popolnoma strinja, da z mesečnim obeleževanjem ene izmed vrednot na naši šoli vplivamo na našo moralnost. Da bi s predavanji na šoli mlade še bolj osvestili glede pomena moralnih vrednot, pa meni 31 % dijakov.

Ključne besede: moralne vrednote, vrednote, dijaki, vera, samodisciplina, poštenost.

ABSTRACT

The aim of this research work was to find out what students of Secondary School of Nurses Celje think about the moral values, the aim was to encourage students and whole society to start thinking about this topic.

In the theoretical part are described ten basic moral values by William J. Bennett, such as: self-discipline, compassion, responsibility, friendship, work, courage, perseverance, honesty, loyalty, faith and the celebration of these values in Secondary School of Nurses Celje.

The basis for the empirical part is 448 questionnaires filled in by the students of Secondary School of Nurses Celje and four interviews. The results showed that 91 % of surveyed students are familiar with moral values, 97 % believe we need them. The most important value to students is honesty (40 %). The surveyed students got the most important values from parents (42 %), 14% from friends and 10 % from their grandparents. The greatest percentage (18 %) revalued the value responsibility in their life. 67 % of students agree or fully agree that monthly commemorating one of the values in our school influences our morality. 31 % students think that with this kind of lectures at our school our students will be more conscious of the moral values.

Keywords: moral values, values, students, faith, self-discipline, honesty.

1 UVOD

Vsak od nas pozna svoje vrednote, predvsem tiste, ki so nam jih starši in stari starši položili v zibelko. Pozneje so vrednote dodali še vzgojitelji, učitelji, teologi, profesorji, prijatelji in nekateri sodelavci. Upajmo, da nam je vsaj del teh vrednot uspelo osvojiti in jih obdržati.

Veliko teh vrednot smo po poti viharnega življenja izgubili. Posebej v mladosti, ko smo nekatere vrednote odvrgli oz. jih globoko v sebi skrili. In vse to samo zato, da bi se čim bolj približali vrstnikom in svetu z drugačnimi „vrednotami“. In če nam je nekaj prvotnih vrednot vendarle ostalo, ali je med njimi tudi deset osnovnih moralnih vrednot, kot so: samodisciplina, sočutje, odgovornost, prijateljstvo, delo, pogum, vztrajnost, poštenost, zvestoba in vera. Če teh vrednot ni med našimi, razmislimo, če jih mi in svet okrog nas potrebuje. Če so naše vrednote drugačne od naštetih, potem je čas, da jih prevrednotimo.

Moralno vrednoto opredeljujemo kot „moralno, značajska pozitivna lastnost, odličnost“. (Bennett, 2006, str. 9)

Ravnati se po moralnih vrednotah pomeni biti pošten, vreden spoštovanja, hvale. Vrednote najbolj izkazujemo s svojimi dejanji – z dobrimi deli, ne le z dobrimi mislimi in nameni. Bolj ko bomo vrednotam priča v vsakdanjem življenju, bolje jih bomo razumeli. Kajti, da bi jih pridobili, jih moramo zelo dobro razumeti. Če pa se želimo izogniti nemoralnosti, jo moramo enako dobro razumeti, prav tako pa tudi njene posledice.

Zakaj so vrednote potrebne?

Obstajajo praktični razlogi, za kakšnega človeka veljamo, kar je v veliki meri odvisno od tega, kakšne so naše vrednote.

1.1 NAMEN RAZISKOVALNE NALOGE

Namen raziskovalne naloge je ugotoviti, kaj o desetih osnovnih (samodisciplina, sočutje, odgovornost, prijateljstvo, delo, pogum, vztrajnost, poštenost, zvestoba in vera) moralnih vrednotah menijo dijaki Srednje zdravstvene šole Celje.

1.2 CILJ RAZISKOVALNE NALOGE

Cilj raziskovalne naloge je spodbuditi mlade in na splošno ljudi v današnji moralno-ekonomski krizi, da začnejo razmišljati o moralnih vrednotah in po njih živeti.

1.3 HIPOTEZE

Preden sva razdelili anketne vprašalnike anketirancem, sva postavili 12 hipotez, ki sva jih analizirali ter jih potrdili oz. ovrgli v razpravi.

Najine domneve so bile naslednje:

H1: Anketirani dijaki Srednje zdravstvene šole Celje v več kot 90 % poznajo osnovne moralne vrednote.

H2: Več kot polovica anketiranih dijakov Srednje zdravstvene šole Celje meni, da dijaki in svet okoli njih potrebuje moralne vrednote.

H3: Več kot polovica anketiranih dijakov Srednje zdravstvene šole Celje meni, da imajo okoli sebe merila za moralne vrednote.

H4: Anketirani dijaki Srednje zdravstvene šole Celje se najpogosteje pogosto odločajo po svoji vesti.

H5: Za več kot polovico anketiranih dijakov Srednje zdravstvene šole Celje je poštenost od desetih osnovnih moralnih vrednot najpomembnejša.

H6: Anketirani dijaki Srednje zdravstvene šole Celje so moralne vrednote najpogosteje pridobili od staršev.

H7: Najpogosteje so anketirani dijaki Srednje zdravstvene šole Celje v življenju prevrednotili vrednoto odgovornost.

H8: Najpogosteje anketirani dijaki Srednje zdravstvene šole Celje želijo deset osnovnih moralnih vrednot delno prevrednotiti.

H9: Najpogosteje anketirani dijaki Srednje zdravstvene šole Celje pogosto živijo v skladu z desetimi osnovnimi moralnimi vrednotami.

H10: Več kot polovica anketiranih dijakov Srednje zdravstvene šole Celje meni, da mediji (radio, TV) vplivajo na njihove osnovne moralne vrednote.

H11: Več kot polovica anketiranih dijakov Srednje zdravstvene šole Celje se strinja, da z mesečnim obeleževanjem posamezne vrednote na naši šoli vplivamo na našo moralnost.

H12: Najpogostejši način za ozaveščanje mladih o moralnih vrednotah je za anketirane dijake Srednje zdravstvene šole Celje s predavanji v šoli.

1.4 METODE DELA

Za raziskovalno nalogo sva uporabili:

- študij različne literature;
- metodo anketnega vprašalnika in
- metodo intervjuja.

Najino delo je potekalo po naslednjem vrstnem redu:

- najprej sva se z mentorjem dogovorili o izbrani temi,
- zastavili sva si namen in cilj raziskovalne naloge,
- preučili in uporabili sva literaturo za podlago izvedbe teoretičnega dela raziskovalne naloge,
- nato sva določili ciljno skupino ljudi,
- postavili sva 12 hipotez,
- nato sestavili anketni vprašalnik z dvanajstimi vprašanji,
- zbrane podatke sva analizirali in interpretirali,
- na podlagi pridobljenih podatkov sva hipoteze potrdili oz. ovrgli in
- na koncu napisali zaključek s predlogi.

Po izboru teme in opredelitvi raziskovalnega problema se začne zbirati literatura, ki jo potrebujemo za razlaganje in reševanje postavljenih hipotez. Med najosnovnejšo literaturo uvrščamo učbenike, enciklopedije, leksikone in slovarje. Ko sva pregledali vso literaturo, sva zbirali podatke dosedanjih raziskav v strokovni literaturi in periodičnih publikacijah.

Anketiranje je bilo izvedeno med dijaki od 1. do 4. letnika Srednje zdravstvene šole Celje programov zdravstvena nega, bolničar-negovalec, kozmetični tehnik in PTI. V raziskavi je bila uporabljena deskriptivna (opisna) metoda raziskovalnega dela. Podatki so bili zbrani z anketnim vprašalnikom (priloga 1).

Anketni vprašalnik je sestavljen iz 12 vprašanj, ki so razporejena po sklopih. Vprašanja se nanašajo na moralne vrednote, prepoznavnost vrednot v domačem okolju, pomembnost vrednot za posameznika, prevrednotenje določenih vrednot.

Vsa vprašanja so zaprtega tipa, od tega osem vprašanj s ponujenimi odgovori, dve vprašanji s ponujenimi odgovori in možnostjo, da anketirani dijaki sami napišejo odgovor, če ga ni med ponujenimi, in dve vprašanji z možnostjo ocenjevanja odgovorov po lestvici.

Tri vprašanja imajo možna dva odgovora, eno vprašanje štiri odgovore, eno vprašanje pet odgovorov, eno vprašanje osem odgovorov, dve vprašanji s petimi oz. enajstimi odgovori in kjer so lahko anketiranci pod zadnjo alinejo napisali svoj odgovor, če ga niso našli med ponujenimi, dve vprašanji z desetimi odgovori. Pri dveh vprašanjih pa so anketiranci imeli odgovore, ki so jih morali oceniti po tri- oz. petstopenjski lestvici.

Vsi štirje intervjuji so strukturirani in vsebujejo sedem vprašanj.

2 TEORETIČNI DEL

Obstajajo praktični razlogi, za kakšnega človeka veljamo, kar je v veliki meri odvisno od tega, kakšne so naše vrednote. Obstajajo tudi družbeni razlogi, kajti od naših vrednot je odvisno, kakšne prijatelje imamo in koliko je le-teh. In obstajajo seveda tudi popolnoma nesebični razlogi, zaradi katerih pomagamo družini, ljubljenim osebam in celo popolnim tujcem.

Na vseh področjih življenja se moramo nenehno odločati o tem, kako bomo ravnali, zaradi sebe in drugih. Pri mnogih odločitvah je najpomembneje ugotoviti, kaj je prav in kaj narobe, da bomo ravnali pravilno, česar pa ne moremo, če nimamo izoblikovanih lastnih vrednot.

»Mladina je nevzgojena, pohlepna, nasilna,« se nenehno ponavlja. Nihče pa se ne vpraša: »Zakaj je tako? Kaj pa pričakujemo? Kakšne vrednote pa nudite/nudimo mladim? Žal je življenje postalo dirka za točke: z nekaterimi, dejanji jih pridobiš z drugimi izgubiš. Ob prevelikem številu negativnih točk padeš iz igre.« (Tamaro, 2007, str. 36)

2.1 DESET MORALNIH VREDNOT PO WILLIAMU J. BENNETTU

V nadaljevanju sledi opis desetih moralnih vrednot po Williamu J. Bennettu. Za to knjigo sva se odločili, ker so nama jo brali že, ko sva bili mlajši, v njej so vrednote predstavljene preko zgodb in ko sva se kasneje srečali v različnih življenjskih stiskah ali dilemah, sva se spomnili na te zgodbe in poskušali biti moralni, tako kot junaki v zgodbah. Želiva si, da bi vsi mladi prebrali to knjigo in po njej tudi znali živeti.

2.1.1 Samodisciplina

Samodisciplina je vrednota, ki nam je v pomoč pri različnih življenjskih situacijah. Samodisciplina od nas zahteva, da obvladamo svoje razpoloženje, svoje želje, lastni ego. (Bennett, 2006, str. 12)

Moramo se zavedati svojih meja, da si ne želimo preveč naenkrat in ne presegamo svojih zmožnosti, s čimer bi zašli v težave. Skratka samodisciplina pomeni, da rečemo „DA“ tistemu, kar je pravo, in „NE“ tistemu, kar je narobe. To pomeni imeti oblast nad seboj. Žal je samodisciplina ena od moralnih vrednot, ki jih je v življenju najtežje doseči. V okvir samodiscipline spada tudi dosledno upoštevanje napotkov, vedno ravnanje v skladu s pravili in spoštovanje meja, ki jih določajo zakoni. (Bennett, 2006, str. 11)

Olika je dobra metoda, s katero si pridobimo samodisciplino, in je tudi eden glavnih razlogov za njen obstoj. (Bennett, 2006, str. 11-13)

2.1.2 Sočutje

Človeka nikoli ne razumemo povsem, dokler stvari ne premislimo z njegovega gledišča ... „Dokler ne zlezemo v njegovo kožo in se sprehodimo v njej“. Če nam pride v navado, da se vprašamo: „Kako bi se počutili, če bi bili na njegovem mestu?“, bomo z njim kmalu znali

deliti bolečino in bridkost. To je najboljši način, da spoštujete človekove težave. A le zakaj bi si želeli z nekom deliti bolečino? Odgovor je dejstvo, da je resnično sočutje bolj dejanje kot čustvo. Če sočustvujemo, nam ni le težko, kadar je prijatelj žalosten. Ne premaga nas zgolj jok, ampak storimo nekaj, pomagajmo. Sočutje je dejanje. Ne izkazujemo ga le s solzami, temveč s pomočjo. (Bennett, 2006, str. 33-35)

2.1.3 Odgovornost

Odgovornost je pripravljenost sprejeti posledice lastnih dejanj in ravnanja. Pomeni sprejeti nalogo, opraviti jo po svojih najboljših sposobnostih in nato stati za tem, kar smo storili. Pomeni živeti po zavezi, ki smo jo sklenili s svojimi prijatelji, družino, skupnostjo in deželo. (Bennett, 2006, str. 63)

Odgovoren človek ne prelaga svojega dela na koga drugega in ne pozablja nanj. Ne izgovarja se in ne kaže s prstom na druge. Odgovornost je v veliki meri poznavanje svojih odgovornosti do drugih (in do sebe) ter prizadevanje, da bi te obveznosti izpolnili. (Bennett, 2006, str. 63)

Pogosto poslušamo o svojih pravicah, ne pa veliko o odgovornostih, ki gredo z roko v roki s tistimi pravicami. (Bennett, 2006, str. 61-66)

2.1.4 Prijateljstvo

Starogrški filozof Aristotel je prijateljstvo opredelil takole: „Prijateljsko občutje do kogar koli lahko opišemo kot željo, da bi bil deležen tistega, kar je po našem prepričanju dobro, ne le zaradi sebe, ampak zaradi njega, in lastno prizadevanje po svojih najboljših močeh, da bi bil tega deležen po naši zaslugi”. (Bennett, 2006, str. 91)

Prijatelji si pristno prizadevajo drug iz drugega napraviti boljšega človeka. Trudijo se, da bi drug drugega dvignili. Pomagajo si, da sprejemajo prave odločitve in stremijo k častnim ciljem. (Bennett, 2006, str. 91)

Biti prijatelj od nas ne zahteva vselej, da storimo tisto, kar prijatelj želi od nas, ampak tisto, kar verjamemo, da je za našega prijatelja najboljše. (Bennett, 2006, str. 89)

Vse to pomeni, da moramo modro izbrati. Naši prijatelji veliko povedo o nas. Povedo nam, kakšni ljudje bomo morebiti postali. Dobri prijatelji nam pomagajo na poti navzgor, slabi pa nas bodo potegnili navzdol. (Bennett, 2006, str. 89-92)

Mi želimo biti prijatelji;
prijatelji v dobrem in hudem,
v sreči in nesreči,
v bolezni in zdravju,
v veselju in žalosti.
(Zver, 2002, str. 6)

2.1.5 Delo

Vedno bolj spoznavamo, da delo na tak ali drugačen način zavzema vedno večji del našega življenja. Zelo malo časa nam ostane za nas same, za naše družine ter za prostovoljno delo za

tiste, ki jim ne gre tako dobro od roke kot nam. Odnos, ki ga imamo do svojega dela, je nadvse pomemben zato, da svoje delo dobro opravljamo in da v njem morda tudi uživamo. (Bennett, 2006, str. 113)

Delo je mogoče opraviti temeljito ali brezbrizno, z veseljem ali slabo voljo. Od nas je odvisno. Napaka mnogih je, da ne uvidijo, da največkrat delo ni samo tisto, zaradi česar ga doživljamo kot dobro ali slabo, ampak odnos do njega. (Bennett, 2006, str. 114)

Druga napaka, ki jo delajo ljudje, je poskušanje, da bi se delu izognili, ker mislijo, da bo življenje brez njega nekako boljše. Resnica pa je, da večina ugotovi, da je življenje brez dela dolgočasno. In večini ljudi se zdi brezdelno življenje brez vrednosti; delo življenju prinaša namreč dostojanstvo. (Bennett, 2006, str. 111-113)

2.1.6 Pogum

Ena najpogostejših zmotnih predstav o pogumu je prepričanje, da pogum pomeni ne občutenje strahu. Bistvo poguma v resnici ni to, kako se počutimo, marveč kako ravnamo. (Bennett, 2006, str. 133)

Bistvo poguma – zbrati moč in voljo, da storimo tisto, kar naj bi, čeprav se bojimo. Veliki filozof Aristotel je povedal takole: „Pogumni postanemo z opravljanjem pogumnih dejanj.” Pogumno ravnanje je, da delamo tisto, kar je prav in kar se od nas zahteva. S takšnimi dejanji se spreminjamo v pogumne ljudi in to je edini način za premagovanje strahu. (Bennett, 2006, str. 131-134)

2.1.7 Vztrajnost

Življenje ni sestavljeno le iz zmag, pač pa ga v večini sestavljajo porazi. Z njimi se vsi vedno znova soočamo. In tu nastopi vztrajnost. Spodleti nam znova in znova, dokler nam naposled ne uspe. (Bennett, 2006, str. 165)

Vedno bodo dogodki, ki nam bodo jemali pogum, ko bomo želeli opustiti tisto, kar smo si zadali. Vztrajnost je mogoče ena najbolj podcenjevanih vrednot. To pa zato, ker dosežke ljudi, ki jim je »uspelo«, še posebej, če so to znani športniki, igralke ali poslovneži, raje pripišemo njihovi nadarjenosti, bistrosti ali sreči. Ne pomislimo na vse neuspešne začetke, vse ponižujoče zavrnitve, vse samotne ure, ki so jih preživeli, preden jim je uspelo. (Bennett, 2006, str. 163-165)

2.1.8 Poštenost

Kadar pomislimo, na kakšnem glasu je nekdo, se najprej spomnimo na njegovo poštenost.

Če za nekoga rečemo, da je pošten, to pomeni, da govori po pravici, drži besedo in stori, kar je rekel, da bo. Ko se odločimo, da želimo biti s kom povezani, je njegova poštenost ena prvih meril, ki jih uporabimo pri izbiri. Sodelavci in prijatelji nas imajo opredeljene kot poštene ali nepoštene ljudi. Kadar ljudje vedo, da smo pošteni nas, imajo radi, se zanesejo na nas in želijo biti v naši bližini. Ob lažnivcu nihče noče biti. (Bennett, 2006, str. 183)

Zato je zelo pomembno, da skrbimo za svoj glas. Že samo ena laž ali dve ga lahko zelo hitro uničijo. In zelo dogo traja, da slab sloves mine. (Bennett, 2006, str. 181-184)

2.1.9 Zvestoba

Biti zvest pomeni imeti resen odnos do drugih in biti pripravljen izkazati zvestobo s svojimi dejanji. (Bennett, 2006, str. 211)

Zvesti smo lahko mnogim ljudem in skupinam – družinam, prijateljem, službi, cerkvi in domovini. Zvestoba vselej pomeni, da ne upoštevamo le lastnih potreb, pač pa da se po potrebi postavimo na drugo mesto.

Zvestoba zahteva, da za tiste, ki jih imamo radi, ob pravem času storimo pravo stvar. Pogosto pravimo, da nekdo ali nekaj zasluži našo zvestobo, to pa zato, ker so odnosi dvosmerna cesta. Otroci izkazujejo zvestobo staršem s spoštljivostjo in ubogljivostjo. Starši počno vse, kar je v njihovi moči, da skrbijo za svoje otroke in ravnajo tako, kot je za njih najbolje. Možje in žene si zvestobo izkazujejo z vdanostjo drug drugemu. (Bennett, 2006, str. 212)

Zvestoba v zakonu je izraz ljubezni. Tudi zaradi nje je zakon posvečen odnos. Prijatelji si izkazujejo zvestobo s poštenostjo in zanesljivostjo. Biti zvest službi pomeni, da se potrudimo po svojih najboljših močeh, ne ozirajoč se na druge („ki imajo privilegij, se izogibajo delu, so površni in neprofesionalni, ...”). Kot povračilo od službe pričakujemo pošteno plačilo. (Bennett, 2006, str. 212)

Zvestoba domovini (domoljubje) pomeni spoštovanje njenih zakonov, podpiranje njenih načel in celo branjenje njenih načel, če je potrebno. Državljeni dolgujejo zvestobo domovini v zameno, ker ta varuje njihove pravice in jim ponuja številne možnosti. (Bennett, 2006, str. 209-211)

2.1.10 Vera

Vsak človek skozi svoje življenje preživlja različne stiske. Ljudje, ki so morali prestat velike stiske, so lažje preživeli le zato, ker so iskali vero, in so čutili navzočnost Boga. Verni ljudje si želijo ustvariti boljše življenje ne le v materialnem pogledu, ampak tudi v duhovnem. Moramo si prizadevati za dostojno, delovno in sočutno življenje po različnih veroizpovedih. (Bennett, 2006, str. 243)

Večini vernikov je vera v Boga opora za moralnost. Podpira vse njihove druge vrednote in ustvarja skladnost, v kateri so smiselne. Vse glavne svetovne religije so vir discipline in moči za to, da živimo dobro, kot tudi, da pri tem pomagamo drugim. Med verami so seveda zelo pomembne razlike. Vsaka daje svoje odgovore na vprašanja o človeškem obstoju. Kljub razlikam pa večina ver spodbuja ljudi k prizadevanju za enake vrednote. (Bennett, 2006, str. 241-245)

Verovati ne pomeni biti potopljen v svetlobo, ampak da zmoreš skozi noč brez vsake najbolj blede zvezde tako, da veruješ v luč, ki bo prišla, čeprav ne veš, kdaj in kako bo prišla. (Proznato, 1997, str. 44)

2.2 OBELEŽEVANJE VREDNOT NA SREDNJI ZDRAVSTVENI ŠOLI CELJE

Na Srednji zdravstveni šoli Celje ob praznovanju 60- letnice mesečno obeležujemo posamezno vrednoto. O vrednoti, ki je tisti mesec aktualna, organiziramo okrogle mize z znanimi gosti (mentorica ga. Vesna Božiček), Radio 60 pripravi 45-minutni program, dijaki pa izdelajo plakate za razstavo po šoli in za v vitrino v Splošni bolnišnici Celje. Vsak razred in vsak posameznik pa zapiše misel o vrednoti meseca. Najboljši izdelki so tudi nagrajeni.

V sklopu 60-letnice šole je na temo različnih vrednot mesečno nastajal tudi Radio 60. V vsakem radiu smo na kratko povedali, kaj določena vrednota pomeni, prebrali nekaj misli dijakov modrovalcev, povezovali stroko in vrednoto meseca, prebrali nekaj zgodb na določeno temo ter seveda povedali nekaj o zgodovini naše šole. Začeli smo pri letu 1954 in skozi oddaje postopoma prehajali do leta 2015. V nekaterih oddajah smo reševali teste, v spet drugih smo besedo prevedli v tuje jezike, jo razčlenjevali in spodbujali dijake, da so sodelovali v mesečnih natečajih, kot so »fotka meseca« in »izdelek meseca«. Vsak mesec smo med nas povabili tudi enega ali več gostov. Da so vse oddaje izgledale tako kot je treba, pa so se iz meseca v mesec trudili mentorji: ga. Suzana Kastelic, ga. Vesna Božiček, g. Andrej Jenuš, g. Nino Šloser, ga. Maja Antonič, g. David Novak in ga. Špela Fajdiga. (Požun, 2015)

Dijaki so lahko vsak mesec na temo vrednote v okviru natečajev »fotka meseca« in »izdelek meseca« fotografirali, pisali in risali. Ocenjevalna komisija, ki sta jo sestavljali za literarni natečaj ga. Irena Uranjek in likovni natečaj ga. mag. Petra Pižmoht, je vsak mesec izbrala najboljša en do dva izdelka na posameznem področju in pod koordinacijo ge. Sabine Mujkanović podelila nagrade. (Mujkanović, 2015)

Vrednote preko celega leta, ki smo jih oz. jih še bomo obeležili, so:

- september: spoštovanje;
- oktober: odgovornost;
- november: sočutje;
- december: ustvarjalnost;
- januar: poštenost;
- februar: tradicija;
- marec: vedrina;
- april: varovanje zdravja in okolja;
- maj: strokovnost;
- junij: sodelovanje;
- julij: sodelovanje in
- avgust: sodelovanje.

2.2.1 Vrednota meseca septembra – spoštovanje

Septembra je bila izbrana vrednota spoštovanje. O tej vrednoti smo pripravili okroglo mizo z naslovom Spoštovanje z gostjama gospo Metko Klevišar, dr. med., v spremstvu gospe Julke Žagar, dr. med., ki sta obe že upokojeni.

Iz te okrogle mize se mi je še posebej vtisnil v spomin odgovor ge. Metke Klevišar na vprašanje: »Zdravstvene delavce morajo odlikovati visoke moralno-etične vrednote. Pri nas v šoli smo kot prvo vrednoto izpostavili spoštovanje. Pravijo, da se beseda spoštovanje v zadnjem času tako malo uporablja, da njenega pomena že skoraj ne poznamo več. Kaj menite vi?« In odgovorila je: »Od zdravstvenih delavcev bi res pričakovali visoke moralno-etične vrednote. Vedeti pa moramo, da zdravstveni delavci prihajajo iz okolja, v katerem živijo, in so tudi njihove vrednote največkrat takšne, kot so vrednote ljudi nasploh. Za kaj več pa se je treba posebej potruditi. Spoštovanje je gotovo ena najpomembnejših vrednot, ki jo je treba živeti, ne samo o njej govoriti. Začenja pa se s spoštovanjem do sebe. Kdor spoštuje sebe kot enkratno bitje, bo znal spoštovati tudi druge v njihovi enkratnosti. Tak človek bo znal zavestno hoditi po svoji poti in se ne bo dal zmanipulirati od raznih reklam in drugih vplivov, se bo pa vedno zavedal, da na tej poti ni sam in da mora svoje življenje urejati tako, da bo naše skupno bivanje čim boljše«. (Božiček, 2014, str. 46)



Slika 1: Skupinska slika po zaključku okrogle mize meseca septembra na temo spoštovanje
(spredaj ga. Metka Klevišar, zadaj z leve ga. Vesna Božiček ga. Julka Žagar, Azra Alihodžić, Jaša Tkalec,
Marija Seničar, Sanja Seničar, šolski arhiv, 24. 9. 2014)

2.2.2 Vrednota meseca oktobra – odgovornost

Oktobra je bila izbrana vrednota odgovornost. Organizirali smo okroglo mizo z naslovom Odgovornost v konceptu etike skrbi, z gostom gospodom prof. dr. Jožetom Balažicem, dr. med., predstojnikom Inštituta za sodno medicino v Ljubljani.

Odgovornost je ključna vrednota v našem življenju. Zanja se moramo vzgajati, jo gojiti. Etična vzgoja pa je tista, ki je pomembna za oblikovanje osebnosti in zavesti zdravstvenega delavca in je ne smemo zanemarjati, če hočemo, da smo srečni, zadovoljni, uspešni in da delamo v največjo korist naših pacientov. S temi besedami smo zaključili to okroglo mizo in jaz menim, da povedo vse. (Božiček, 2014, str. 46)



Slika 2: Po zaključku okrogle mize meseca oktobra na temo odgovornost
(z leve ga. Irena Kramberger, g. Jože Balažic, ga. Vesna Božiček, šolski arhiv 14. 10. 2014)

2.2.3 Vrednota meseca novembra – sočutje

Novembra je bila aktualna vrednota sočutje, kakršen je bil tudi naslov okrogle mize s sodelujočimi gosti: gospa prim. Marija Vegelj Pirc, dr. med., psihoonkologinja iz Onkološkega inštituta Ljubljana, gospa Vladimira Tomšič, dipl. m. s., dipl. org. dela in direktorica ZD Sevnica ter gospa Marjetica Rainer iz Bistrice ob Sotli.

Vse tri gostje so dejale, da ljudje hrepenimo po čudovitem občutku sočutja, po dotiku, razumevanju, objemu, po tem, da nas ima nekdo resnično rad. Prav za sočutje pa lahko rečemo, da je zavestni izraz brezpogojne ljubezni, je edini jezik, ki velja za naš svet, na vseh ravneh zavesti, ker ga lahko razume in govori vsako bitje in ki ga ljudje še kako potrebujemo. Je modrost duše, ki prepozna drugo dušo in njeno pot na tem svetu.

In kakšen je bi bil zaključek našega srečanja? Zadovoljstvo, utrjena solza, razmišljanje, stisk roke, objem in skladba Feelings. (Božiček, 2014, str. 53)



Slika 3: Okrogla miza meseca novembra na temo sočutje
(zadaj z leve ga. Marjetica Rainer, ga. Vladimira Tomšič, ga. Marija Vegelj Pirc, ga. Vesna Božiček, Lara Tanšek, Lucija Bogataj, šolski arhiv, 10. 11. 2014)

2.2.4 Vrednota meseca decembra – ustvarjalnost

Decembra je bila izbrana vrednota ustvarjalnost. Organizirana je bila okrogla miza z enakim naslovom in sodelujočimi gosti: doc. dr. Bojana Filej, VMS, univ. dipl. org., direktorica doma upokojencev Šmarje pri Jelšah gospa Majda Koren, dipl. m. s. in gospa Majda Mori Lukančič prof. zdravstvene vzgoje iz ZD Ljubljana – Bežigrad.

Opravljanje dela s srcem izpopolnjuje človeka ter mu prinaša srečo, zadovoljstvo in motivacijo za nadaljnje delo, s tem pa smisel bivanja in ustvarjanja ter uresničevanje možnosti in potencialov posameznika. Ustvarjalnost je kazalec napredka, družbenih sprememb, gonilna sila človekovega razvoja in tudi razvoja zdravstvene nege kot profesije in v prihodnosti kot znanosti. (Božiček, 2015, str. 47)



Slika 4: Skupinska slika po koncu okrogle mize na temo ustvarjalnost
(z leve ga. Majda Mori Lukančič, Marija Seničar, ga. Vesna Božiček, Sanja Seničar, ga. Tanja Leskovšek, ga. Katja Pogelšek Žilavec, ga. Majda Koren, ga. Bojana Filej, šolski arhiv, 10. 12. 2014)

2.2.5 Vrednota meseca januarja – poštenost

Januarja smo se odločili za moralno vrednoto poštenost in okroglo mizo z enakim naslovom ter sodelujočimi gosti: dr. Manca Košir, izr. prof., Peter Krivec, akademski slikar, glavna medicinska sestra Splošne bolnišnice Celje, višja predavateljica, mag. Hilda Maze dipl. m. s., univ. org., Janez Čakš, dr. med., in upokojeno ravnateljico OŠ Polzela, gospo Valerijo Pukl. Z občutkom prebrano Zgodbo o poštenosti, ki jo je napisal Ivan Cankar, Zrno modrosti Učitelj ne ve, izpod peresa Antonija de Mello, in nagovorom gospe ravnateljice Katje Pogelšek Žilavec nas je popeljalo v razgovor in razmišljanje o poštenosti.



Slika 5: Skupinska slika po koncu okrogle mize meseca januarja na temo poštenost
(z leve ga. Irena Kramberger, ga. Katja Pogelšek Žilavec, ga. Tanja Leskovšek, ga. Valerija Pukl, ga. Hilda Maze, g. Peter Krivec, ga. Manca Košir, ga. Vesna Božiček, g. Janez Čakš, šolski arhiv, 27. 1. 2015)

2.11.6 Vrednota meseca februarja - tradicija

Februarja je bila izbrana vrednota tradicija z enakim naslovom okrogle mize ter sodelujočimi gosti: gospod prof. Jože Faganel, slavist, lektor, direktor Celjske Mohorjeve družbe, gospa doc. dr. Andreja Kvas iz Zdravstvene fakultete Ljubljana, predstojnica oddelka za zdravstveno nego, in gospa Marija Marolt, bivša ravnateljica naše šole v pokoju. Ker je bila tema tradicija, je ga. Andreja Kvas predstavila izobraževanje medicinskih sester na Zdravstveni fakulteti v Ljubljani, ga. Marija Marolt pa razvoj Srednje zdravstvene šole Celje.



Slika 6: Okrogla miza meseca februarja na temo tradicija
(z leve g. Jože Faganel, ga. Andreja Kvas, ga. Vesna Božiček, ga. Marija Marolt, šolski arhiv, 26. 2. 2015)

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 VZOREC

Osnova za empirični del je bilo izpolnjenih 348 anketnih vprašalnikov, ki so jih izpolnili dijaki 1., 2., 3. in 4. letnika Srednje zdravstvene šole Celje (v nadaljevanju tudi dijaki zdravstvene šole ali dijaki SZŠCE ali samo dijaki), in sicer:

- programa zdravstvena nega (ZN): 231,
- programa bolničar-negovalec (BN): 71,
- programa kozmetični tehnik (KT): 95 in
- programa zdravstvena nega-poklicno tehniško izobraževanje (PTI): 51.

Opravljeni so bili tudi štiri intervjuji, in sicer z:

- gospo Alenko Tacol;
- gospo Katjo Pogelšek Žilavec;
- gospo Jožico Hafner in
- gospo Metko Kinkopf.

3.2 ČAS RAZISKAVE

Izpolnjevanje anketnih vprašalnikov je potekalo meseca decembra 2014 in januarja 2015. Dijaki so anketni vprašalnik izpolnjevali od 17. 12. 2014 do 13. 1. 2015, in sicer:

- dijaki 1. letnika ZN, 19. 12. 2014;
- dijaki 2. letnika ZN, 18. 12. 2014;
- dijaki 3. letnika ZN, 17. 12. 2014 in 18. 12. 2014;
- dijaki 4. letnika ZN, 18. 12. 2014;
- dijaki 1. letnika BN, 18. 12. 2014;
- dijaki 2. letnika BN, 22. 12. 2014;
- dijaki 3. letnika BN, 18. 12. 2014;
- dijaki 1. letnika KT, 19. 12. 2015;
- dijaki 2. letnika KT, 18. 12. 2014;
- dijaki 3. letnika KT, 18. 12. 2014;
- dijaki 4. letnika KT, 22. 12. 2014;
- dijaki 1. letnika PTI, 13. 01. 2015 in
- dijaki 2. letnika PTI, 13. 01. 2015.

Intervjuji so bili izvedeni z:

- gospo Alenko Tacol, 28. 1. 2015;
- gospo Katjo Pogelšek Žilavec, 12. 2. 2015;
- gospo Jožico Hafner, 25. 2. 2015;
- gospo Metko Kinkopf, 27. 2. 2012.

3.3 OBDELAVA PODATKOV

Podatke sva predstavili v številkah in tudi v odstotkih ter jih prikazali v tabelah in grafih. Pri tem sva uporabljali program Google Drive, Microsoft Office Word in Microsoft Office Excel.

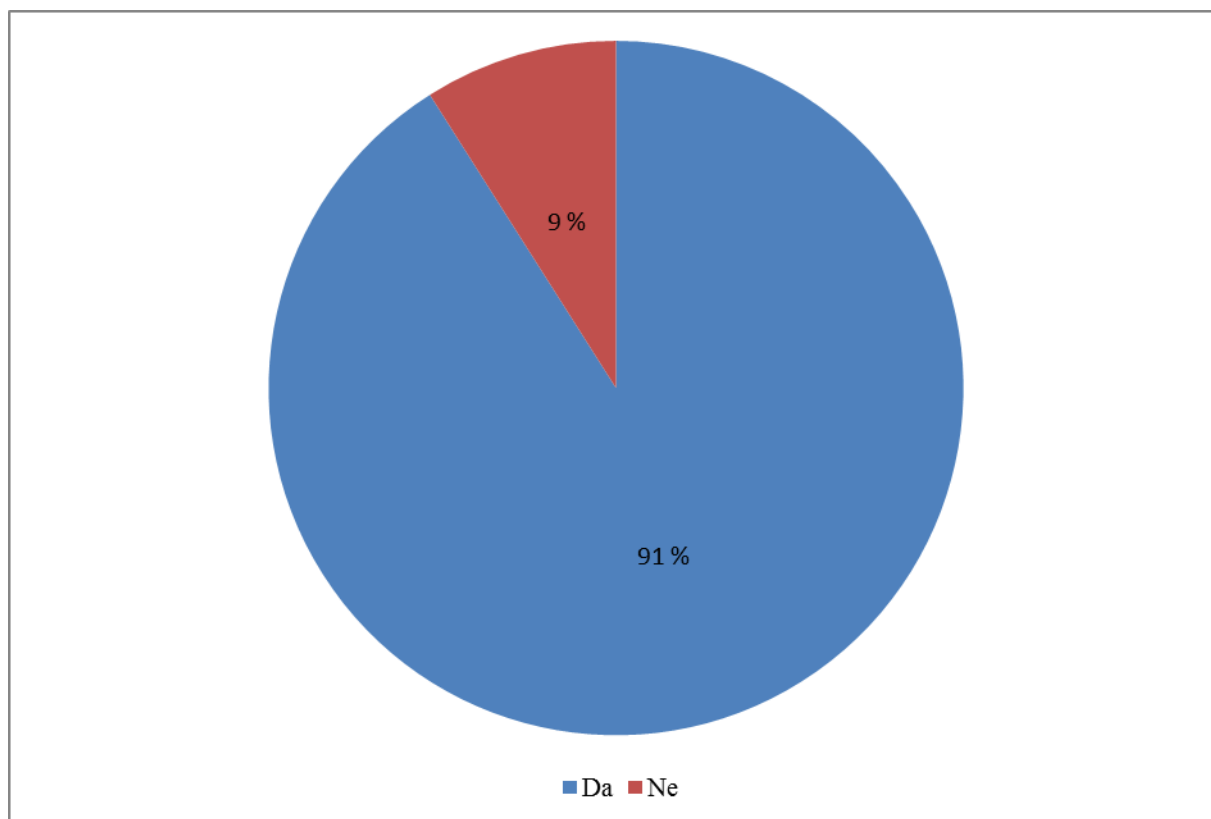
3.4 REZULTATI RAZISKAVE

Na naslednjih straneh so predstavljeni rezultati anketnega vprašalnika v tabelah in grafih za vsako vprašanje posebej.

1. Ali poznate moralne vrednote?

| | ŠTEVILO | ODSTOTEK |
|----|---------|----------|
| Da | 408 | 91 |
| Ne | 40 | 9 |

Tabela 1: Ali poznate moralne vrednote?



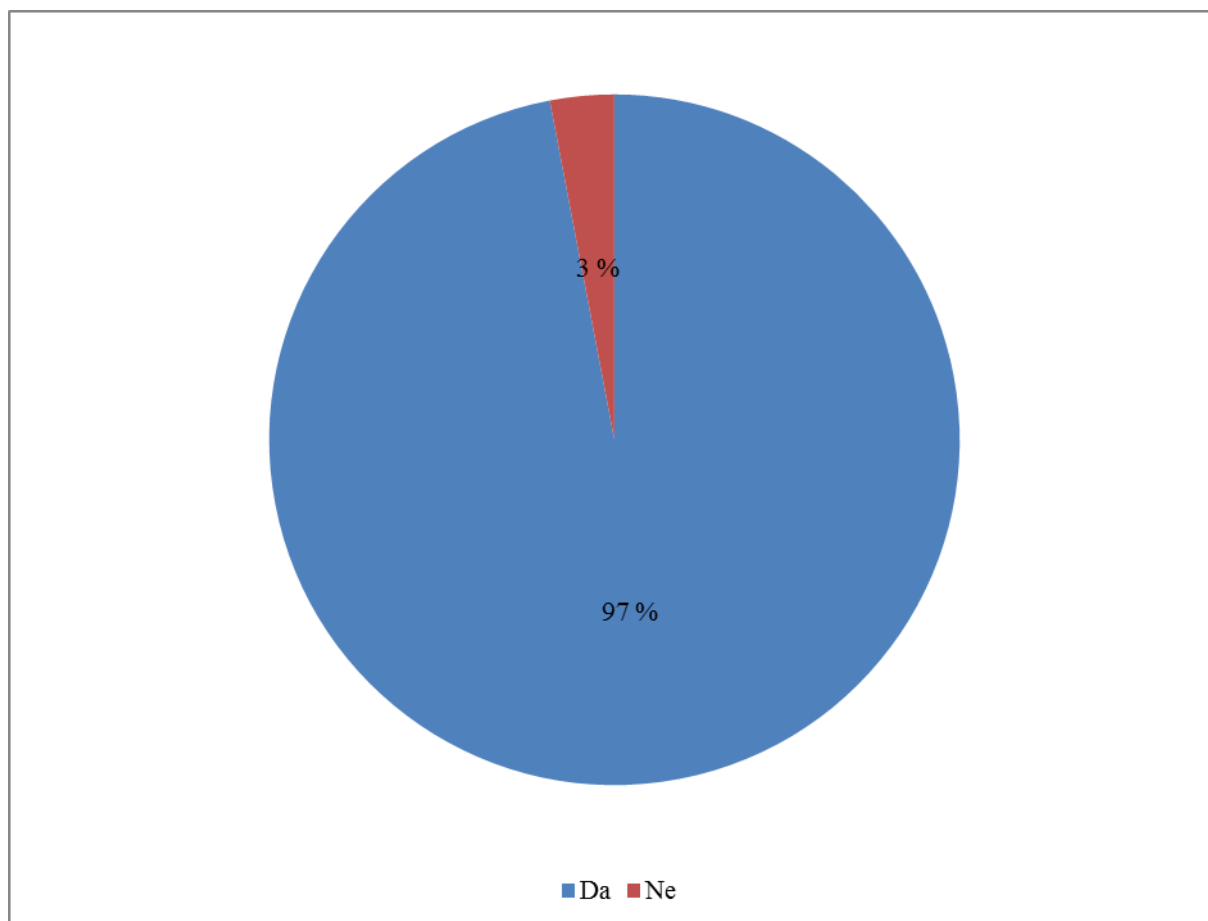
Graf 1: Ali poznate moralne vrednote?

Iz grafa je razvidno, da 91 % anketiranih dijakov pozna moralne vrednote.

2. Menite, da Vi in svet okoli Vas potrebuje moralne vrednote?

| | ŠTEVILO | ODSTOTEK |
|----|---------|----------|
| Da | 435 | 97 |
| Ne | 13 | 3 |

Tabela 2: Menite, da Vi in svet okoli Vas potrebuje moralne vrednote?



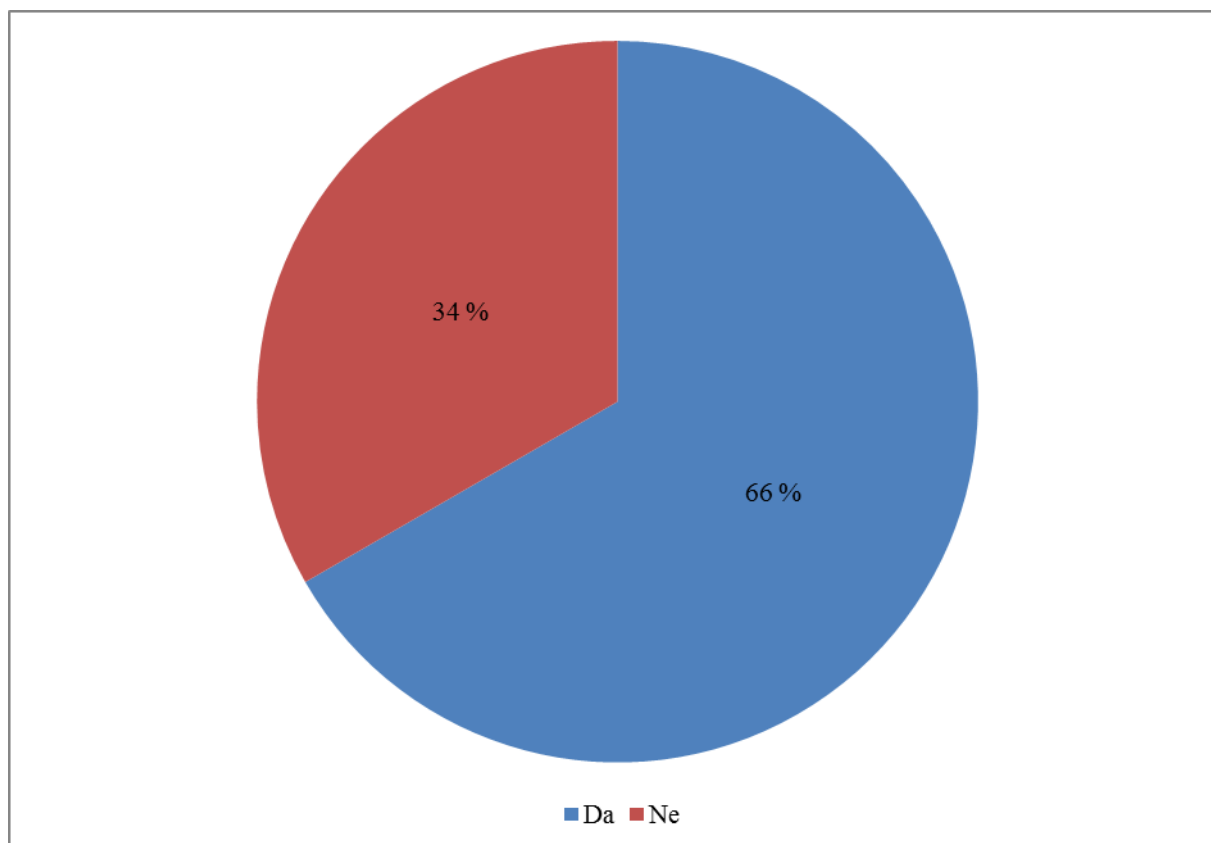
Graf 2: Menite, da Vi in svet okoli Vas potrebuje moralne vrednote?

97 % anketiranih dijakov je mnenja, da mi in svet okoli nas potrebujemo moralne vrednote.

3. Ali imate v svoji bližini vzorce in merila za moralne vrednote?

| | ŠTEVILO | ODSTOTEK |
|----|---------|----------|
| Da | 298 | 66 |
| Ne | 150 | 34 |

Tabela 3: Ali imate v svoji bližini vzorce in merila za moralne vrednote?



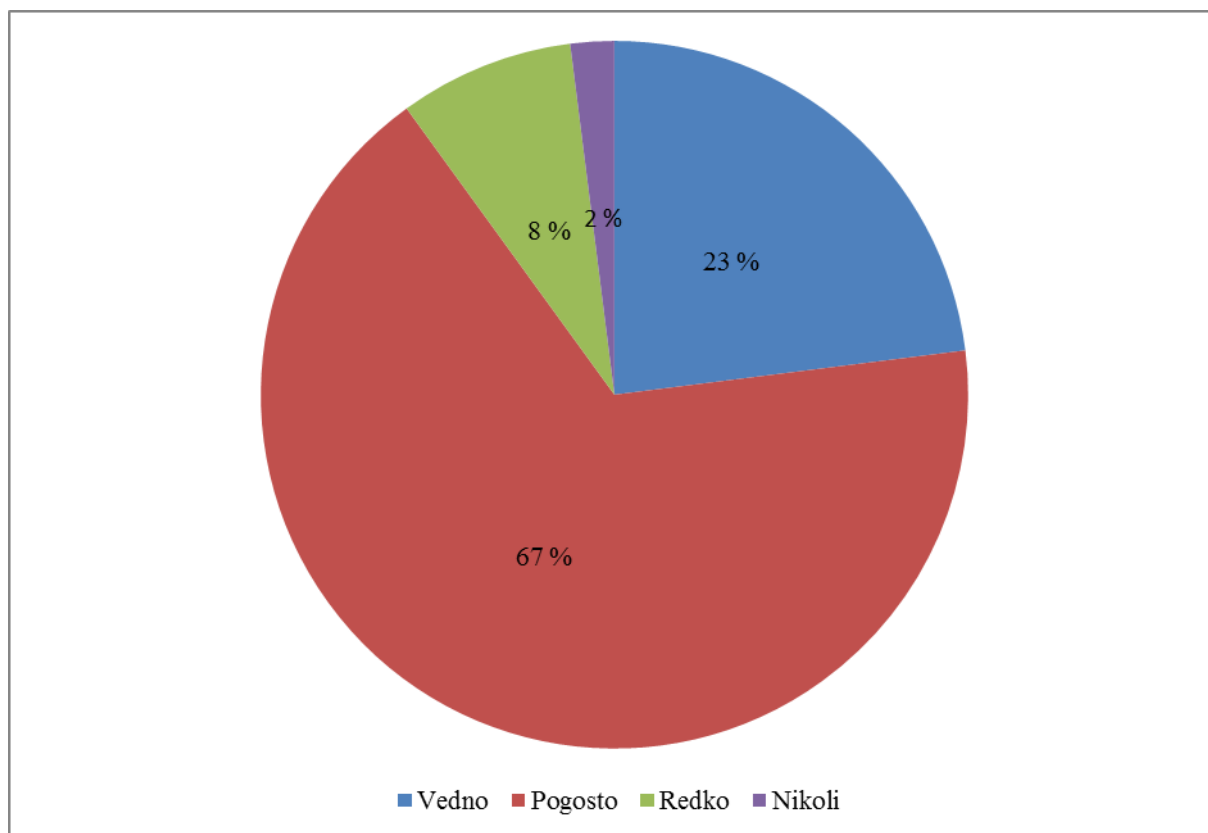
Graf 3: Ali imate v svoji bližini vzorce in merila za moralne vrednote?

Iz grafa je razvidno, da ima 66 % anketiranih dijakov v svoji bližini vzorce in merila za moralne vrednote.

4. Kako pogosto se odločate po svoji vesti, kaj je dobro in kaj je slabo (tudi če v tem primeru ne delujete v svojo korist)? (možen je samo en odgovor)

| | ŠTEVILO | ODSTOTEK |
|---------|---------|----------|
| Vedno | 104 | 23 |
| Pogosto | 301 | 67 |
| Redko | 37 | 8 |
| Nikoli | 6 | 2 |

Tabela 4: Kako pogosto se odločate po svoji vesti, kaj je dobro in kaj je slabo (tudi, če v tem primeru ne delujete v svojo korist)?



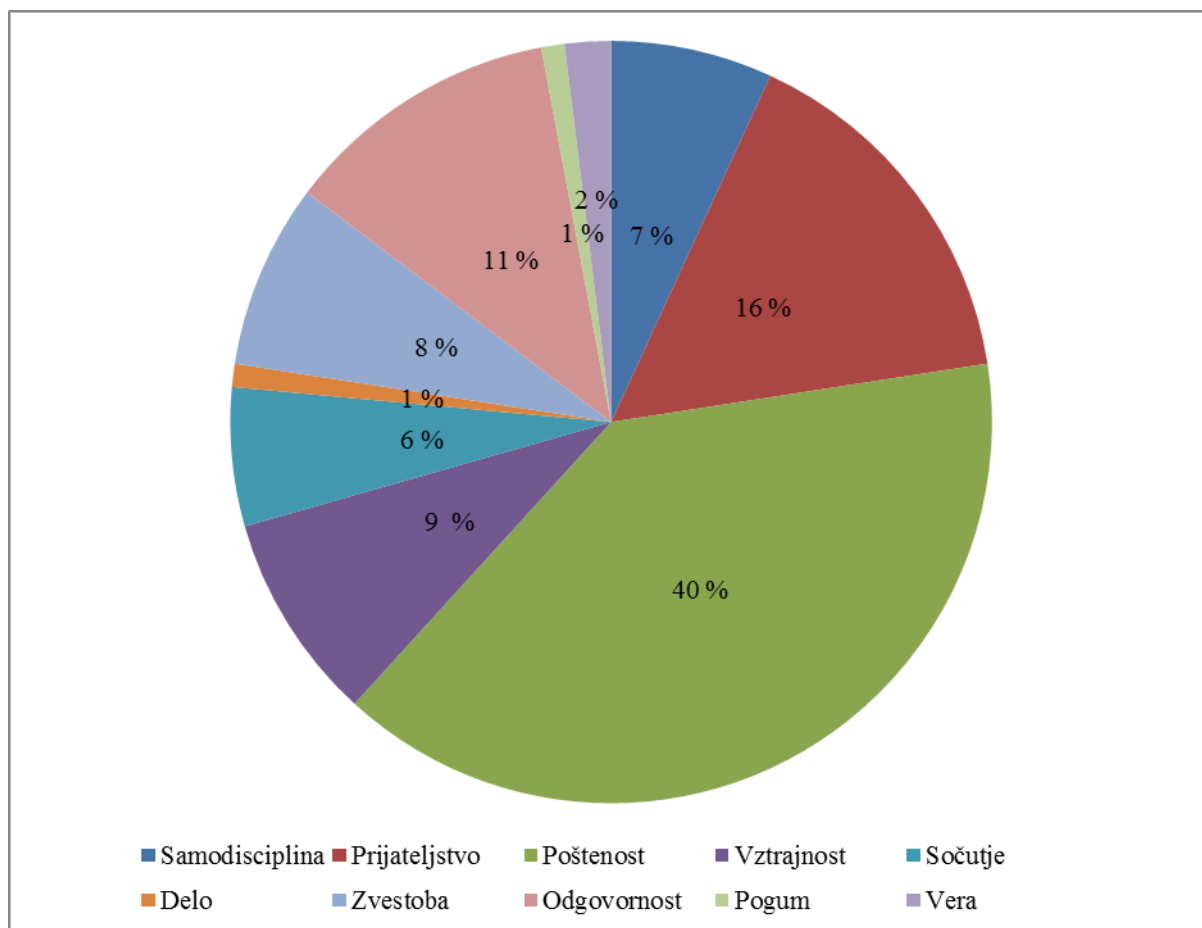
Graf 4: Kako pogosto se odločate po svoji vesti, kaj je dobro in kaj je slabo (tudi, če v tem primeru ne delujete v svojo korist)?

Anketirani dijaki se najpogosteje pogosto odločajo po svoji vesti, kaj je dobro in kaj je slabo.

5. Katera od desetih osnovnih moralnih vrednot je za vas najbolj pomembna? (možen je samo en odgovor)

| | ŠTEVILO | ODSTOTEK |
|----------------|---------|----------|
| Samodisciplina | 31 | 7 |
| Prijateljstvo | 71 | 16 |
| Poštenost | 178 | 40 |
| Vztrajnost | 39 | 9 |
| Sočutje | 25 | 6 |
| Delo | 2 | 0 |
| Zvestoba | 35 | 8 |
| Odgovornost | 52 | 11 |
| Pogum | 5 | 1 |
| Vera | 10 | 2 |

Tabela 5: Katera od desetih osnovnih moralnih vrednot je za Vas najbolj pomembna?



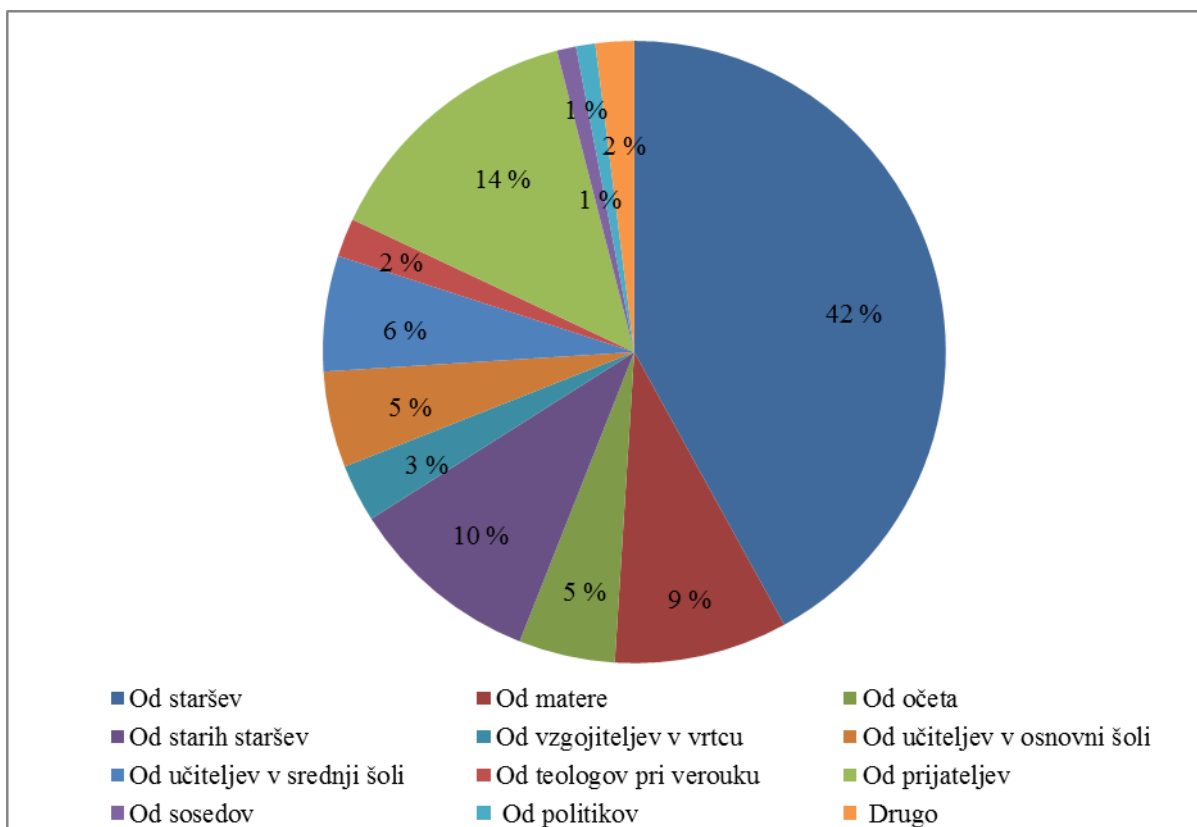
Graf 5: Katera od deset osnovnih moralnih vrednot je za Vas najbolj pomembna?

Za anketirane dijake je najpomembnejša moralna vrednota poštenost, sledi pa ji prijateljstvo.

6. Od koga ste po vašem mnenju izmed spodaj navedenih odgovorov pridobili za vas najpomembnejšo moralno vrednoto, ki ste jo obkrožili pri petem vprašanju?

| | ŠTEVILO | ODSTOTEK |
|-----------------------------|---------|----------|
| Od staršev | 360 | 42 |
| Od matere | 80 | 9 |
| Od očeta | 42 | 5 |
| Od starih staršev | 85 | 10 |
| Od vzgojiteljev v vrtcu | 22 | 3 |
| Od učiteljev v osnovni šoli | 42 | 5 |
| Od učiteljev v srednji šoli | 49 | 6 |
| Od teologov pri verouku | 19 | 2 |
| Od prijateljev | 120 | 14 |
| Od sosedov | 8 | 1 |
| Od politikov | 10 | 1 |
| Drugo | 13 | 2 |

Tabela 6: Od koga ste po Vašem mnenju izmed spodaj navedenih odgovorov pridobili za Vas najpomembnejšo moralno vrednoto, ki ste jo obkrožili pri petem vprašanju?



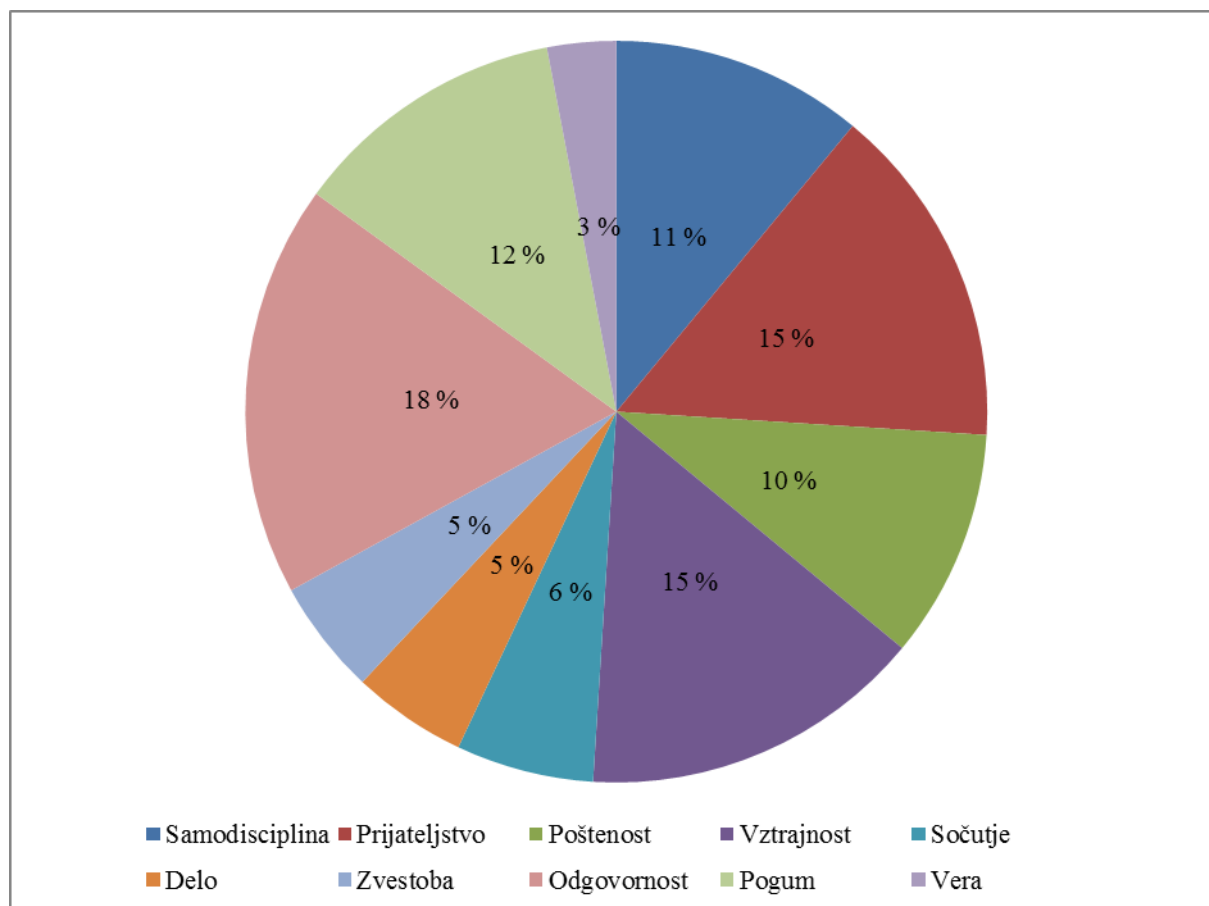
Graf 6: Od koga ste po Vašem mnenju izmed spodaj navedenih odgovorov pridobili za Vas najpomembnejšo moralno vrednoto, ki ste jo obkrožili pri petem vprašanju?

Anketirani dijaki so za njih najpomembnejšo moralno vrednoto najpogosteje pridobili od staršev. Pod drugo so dijaki napisali, da so jo pridobili od fanta, od brata, od samega sebe ter da ne vedo od koga.

7. Katero izmed navedenih moralnih vrednot ste v življenju prevrednotili (preoblikovali)?

| | ŠTEVILO | ODSTOTEK |
|----------------|---------|----------|
| Samodisciplina | 96 | 11 |
| Prijateljstvo | 134 | 15 |
| Poštenost | 87 | 10 |
| Vztrajnost | 126 | 15 |
| Sočutje | 49 | 6 |
| Delo | 39 | 5 |
| Zvestoba | 43 | 5 |
| Odgovornost | 156 | 18 |
| Pogum | 108 | 12 |
| Vera | 28 | 3 |

Tabela 7: Katero izmed navedenih vrednot ste v življenju prevrednotili (preoblikovali)?



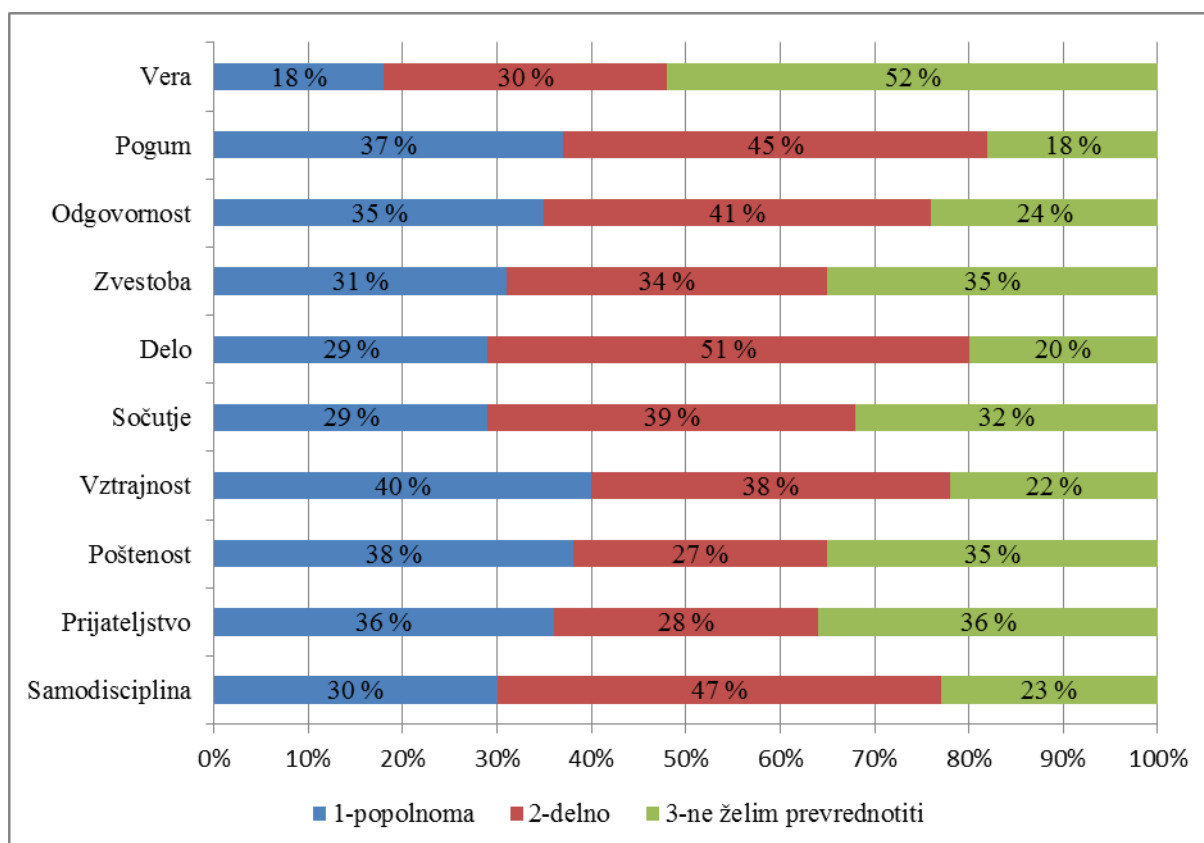
Graf 7: Katero izmed navedenih vrednot ste v življenju prevrednotili (preoblikovali)?

Anketirani dijaki so v življenju najpogosteje (18 %) prevrednotili moralno vrednoto odgovornost, s 15 % pa sledita vrednoti prijateljstvo in vztrajnost.

8. Z ocenami od 1 do 3 ocenite, v kolikšni meri bi želeli spodaj navedene vrednote prevrednotiti, kjer pomeni 1 - popolnoma, 2 - delno, 3 - ne želim prevrednotiti?

| | ŠTEVILO | | | ODSTOTEK | | |
|----------------|---------|-----|-----|----------|----|----|
| | 1 | 2 | 3 | 1 | 2 | 3 |
| Samodisciplina | 135 | 209 | 104 | 30 | 47 | 23 |
| Prijateljstvo | 168 | 127 | 159 | 36 | 28 | 36 |
| Poštenost | 168 | 121 | 159 | 38 | 27 | 35 |
| Vztrajnost | 180 | 171 | 97 | 40 | 38 | 22 |
| Sočutje | 130 | 174 | 144 | 29 | 39 | 32 |
| Delo | 129 | 230 | 89 | 29 | 51 | 20 |
| Zvestoba | 140 | 150 | 158 | 31 | 34 | 35 |
| Odgovornost | 155 | 183 | 110 | 35 | 41 | 24 |
| Pogum | 164 | 204 | 80 | 37 | 45 | 18 |
| Vera | 80 | 125 | 233 | 18 | 30 | 52 |

Tabela 8: Z ocenami od 1 do 3 ocenite, v kolikšni meri bi želeli navedene moralne vrednote prevrednotiti, kjer pomeni 1 - popolnoma, 2 - delno, 3 - ne želim prevrednotiti.



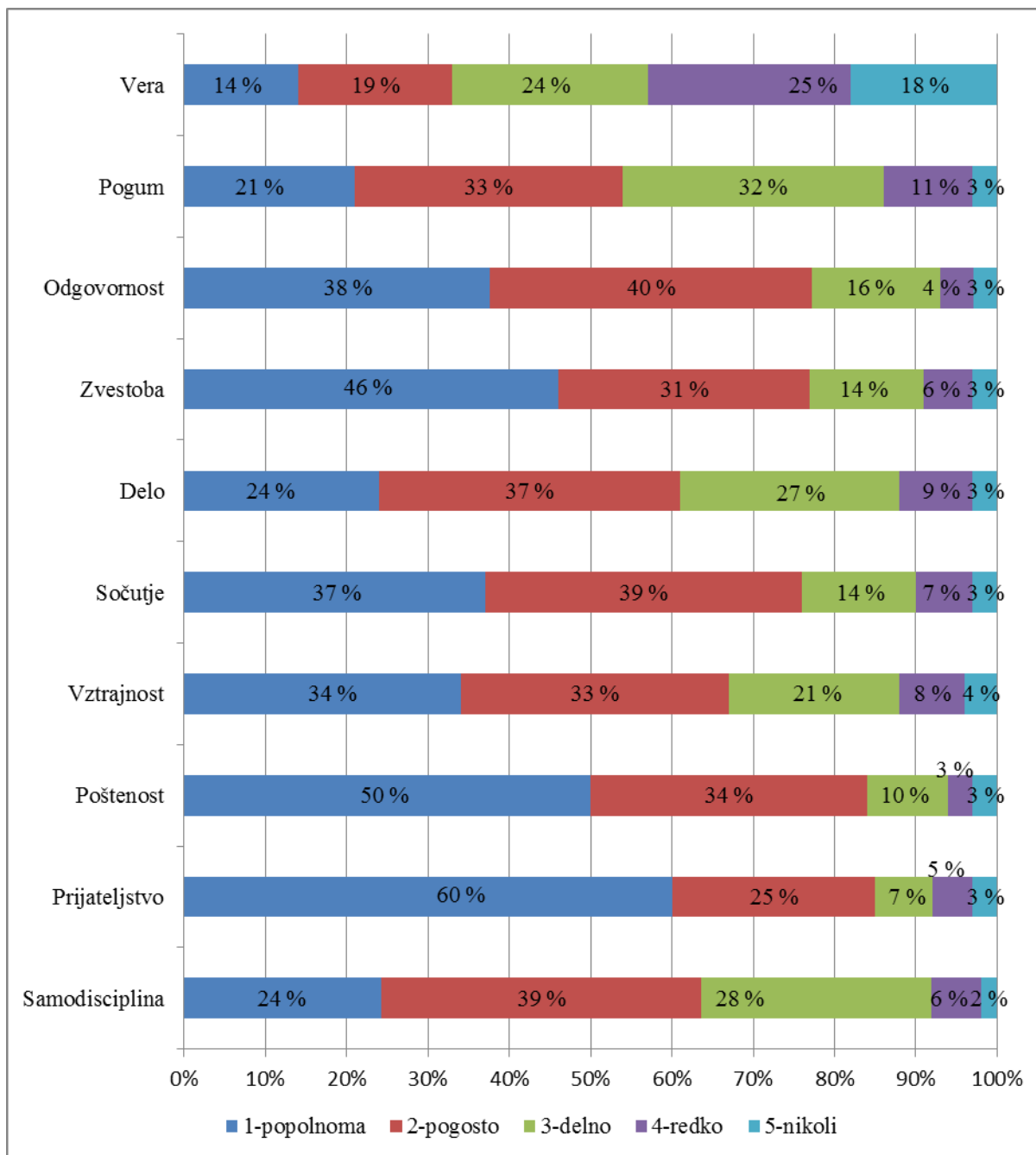
Graf 8: Z ocenami od 1 do 3 ocenite, v kolikšni meri bi želeli navedene moralne vrednote prevrednotiti, kjer pomeni 1 - popolnoma, 2 - delno, 3 - ne želim prevrednotiti.

Anketirani dijaki bi najpogosteje popolnoma prevrednotili moralno vrednoto vztrajnost, sledita ji poštenost in pogum. Najpogostejša vrednota, ki je ne želijo prevrednotiti, pa je vera.

9. Z ocenami od 1 do 5 ocenite, v kolikšni meri živite v skladu s spodaj navedenimi vrednotami, kjer pomeni 1 - popolnoma, 2 - pogosto, 3 - delno, 4 - redko, 5 - nikoli?

| | ŠTEVILO | | | | | ODSTOTEK | | | | |
|----------------|---------|-----|-----|-----|----|----------|----|----|----|----|
| | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| Samodisciplina | 107 | 177 | 126 | 29 | 9 | 24 | 40 | 28 | 6 | 2 |
| Prijateljstvo | 269 | 113 | 31 | 23 | 12 | 60 | 25 | 7 | 5 | 3 |
| Poštenost | 223 | 154 | 44 | 14 | 13 | 50 | 34 | 10 | 3 | 3 |
| Vztrajnost | 154 | 147 | 96 | 35 | 16 | 34 | 33 | 21 | 8 | 4 |
| Sočutje | 166 | 176 | 62 | 31 | 13 | 37 | 39 | 14 | 7 | 3 |
| Delo | 106 | 168 | 122 | 41 | 11 | 24 | 37 | 27 | 9 | 3 |
| Zvestoba | 206 | 141 | 64 | 26 | 11 | 46 | 31 | 14 | 6 | 3 |
| Odgovornost | 169 | 179 | 70 | 19 | 11 | 38 | 40 | 15 | 4 | 3 |
| Pogum | 95 | 150 | 143 | 49 | 11 | 21 | 33 | 32 | 11 | 3 |
| Vera | 62 | 87 | 110 | 111 | 78 | 14 | 19 | 24 | 25 | 18 |

Tabela 9: V kolikšni meri živite v skladu z navedenimi vrednotami, kjer pomeni 1 - popolnoma, 2 - pogosto, 3 - delno, 4 - redko, 5 - nikoli?



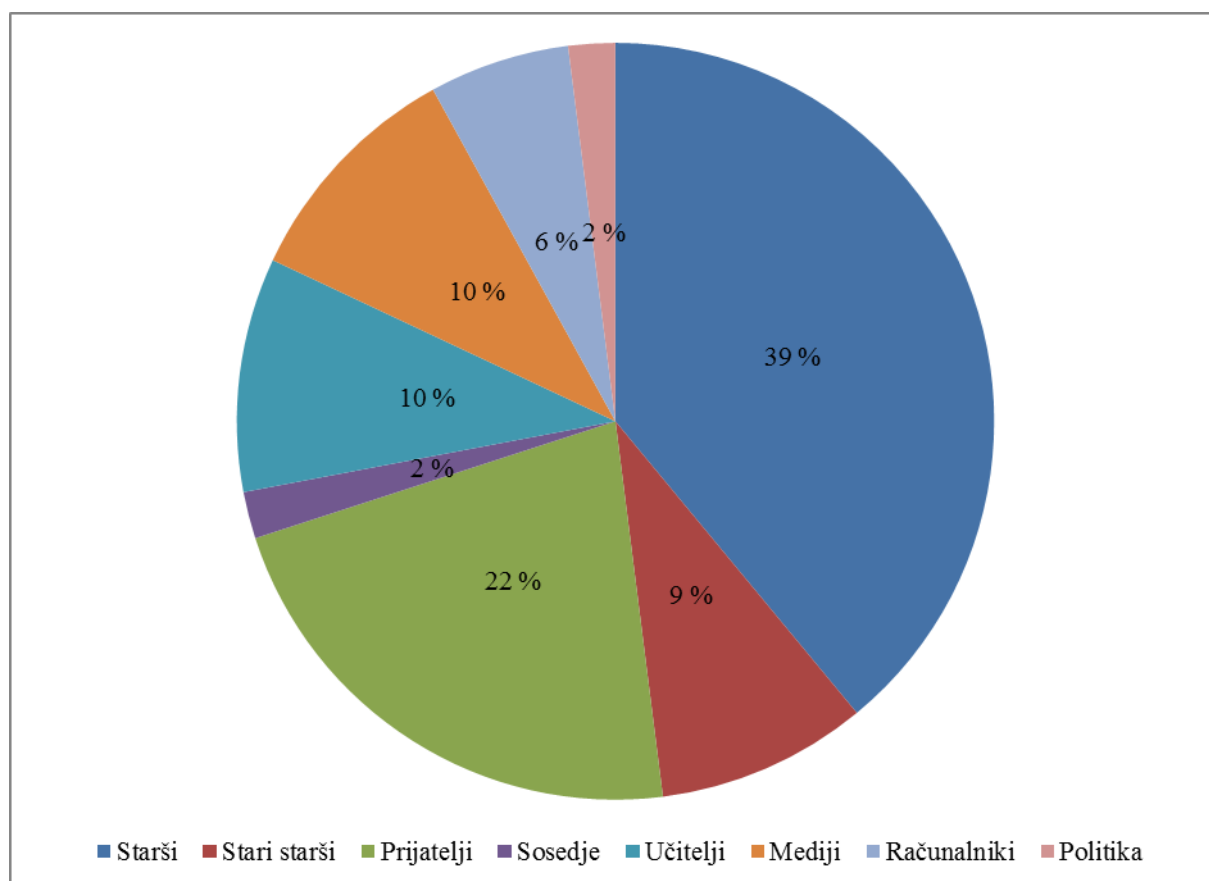
Graf 9: V kolikšni meri živite v skladu z navedenimi vrednotami, kjer pomeni 1 - popolnoma, 2 - pogosto, 3 - delno, 4 - redko, 5 - nikoli?

Anketirani Dijaki ocenjujejo, da popolnoma (60 %) živijo v skladu z vrednoto prijateljstvo, sledita vrednoti poštenost v 50 % in zvestoba v 46 %. Najmanj (14 %) pa dijaki ocenjujejo vrednoto vero, da z njo živijo popolnoma skladno.

10. Kateri izmed spodaj navedenih dejavnikov po vašem mnenju vpliva na vaše vrednote?

| | ŠTEVILO | ODSTOTEK |
|------------------------|---------|----------|
| Starši | 382 | 39 |
| Stari starši | 86 | 9 |
| Prijatelji | 213 | 22 |
| Sosedje | 20 | 2 |
| Učitelji | 96 | 10 |
| Mediji (radio, TV) | 96 | 10 |
| Računalniki (internet) | 61 | 6 |
| Politika | 24 | 2 |

Tabela 10: Kateri izmed navedenih dejavnikov po Vašem mnenju vpliva na Vaše vrednote?



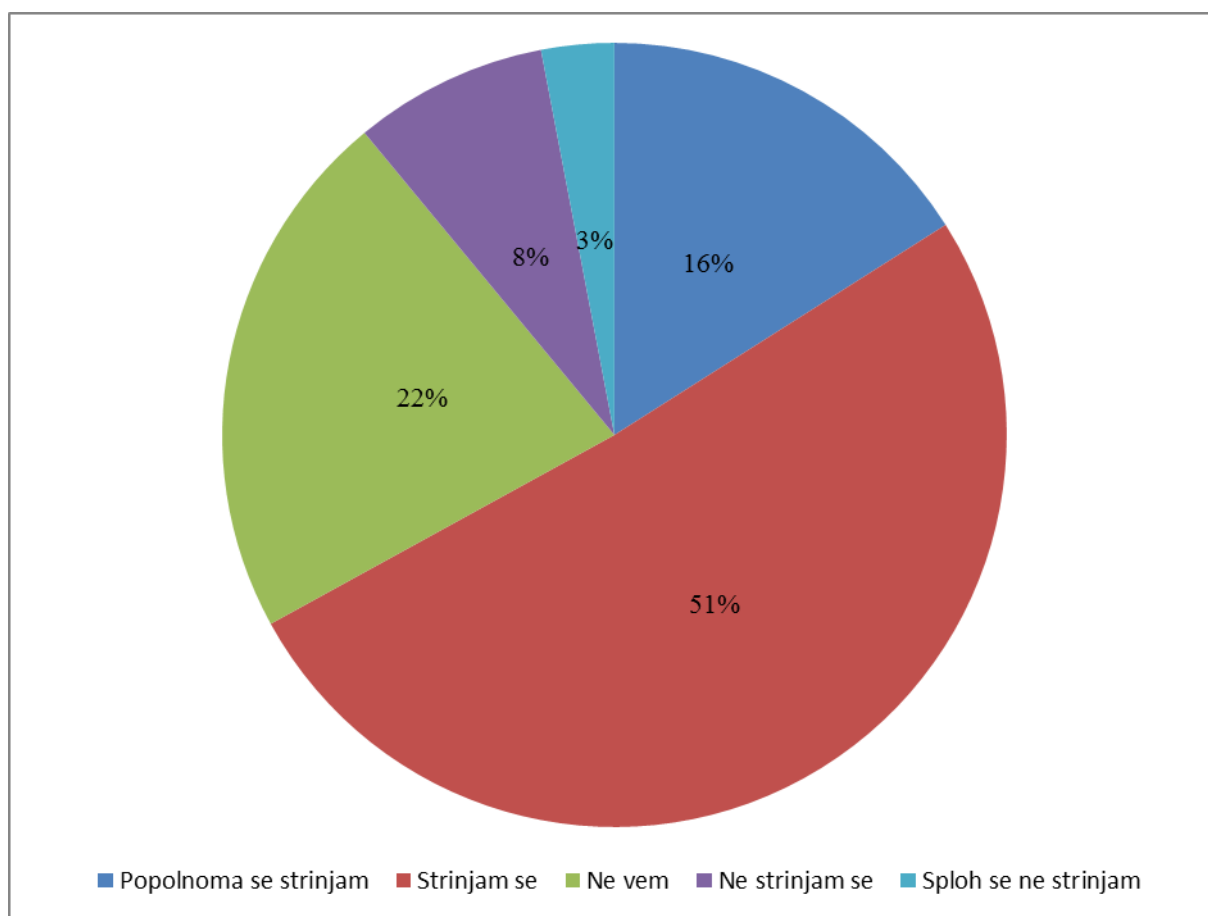
Graf 10: Kateri izmed navedenih dejavnikov po Vašem mnenju vpliva na Vaše vrednote?

Najpogosteje (39 %) anketirani dijaki menijo, da na njihove vrednote vplivajo starši, v 22 % sledijo prijatelji in v 10 % učitelji in mediji. Na njihove vrednote pa najmanj vpliva politika.

11. Ali se strinjate s trditvijo, da z mesečnim obeleževanjem posamezne vrednote na naši šoli vplivamo na našo moralnost?

| | ŠTEVILO | ODSTOTEK |
|-----------------------|---------|----------|
| Popolnoma se strinjam | 74 | 16 |
| Strinjam se | 227 | 51 |
| Ne vem | 99 | 22 |
| Ne strinjam se | 34 | 8 |
| Sploh se ne strinjam | 14 | 3 |

Tabela 11: Ali se strinjate, da z mesečnim obeleževanjem posamezne vrednote na naši šoli vplivamo na našo moralnost?



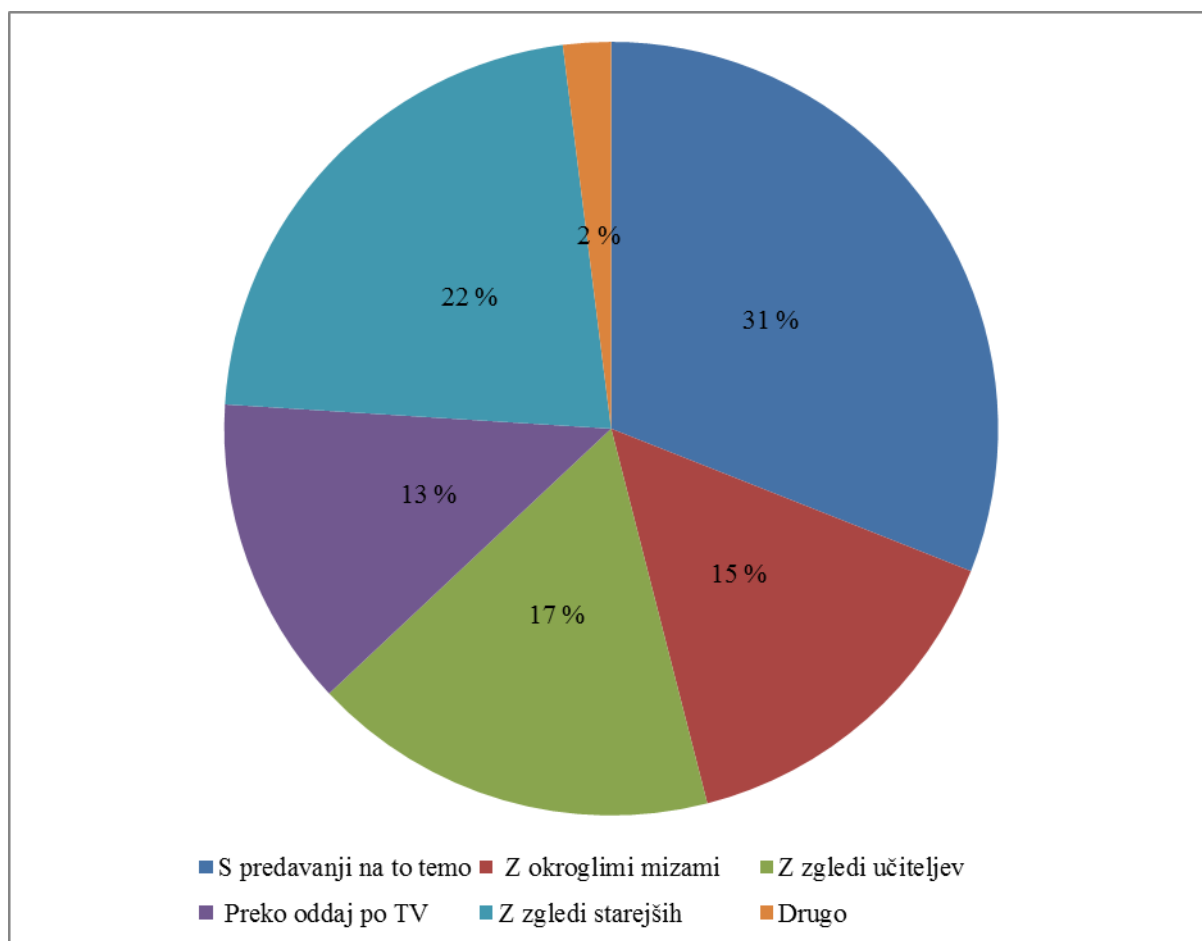
Graf 11: Ali se strinjate, da z mesečnim obeleževanjem posamezne vrednote na naši šoli vplivamo na našo moralnost?

51 % anketiranih dijakov se strinja, da z mesečnim obeleževanjem vrednot na šoli le-to vpliva na moralnost dijakov, 16 % pa se s tem strinja popolnoma, s tem pa se ne strinja 8 % oz. sploh ne strinja 3 % dijakov.

12. Na kakšen način bi po vašem mnenju mlade še bolj ozavestili o moralnih vrednotah?

| | ŠTEVILO | ODSTOTEK |
|---------------------|---------|----------|
| S predavanji v šoli | 232 | 31 |
| Z okroglimi mizami | 110 | 15 |
| Z zgledi učiteljev | 131 | 17 |
| Preko oddaj po TV | 97 | 13 |
| Z zgledi starejših | 163 | 22 |
| Drugo | 15 | 2 |

Tabela 12: Na kakšen način bi po Vašem mnenju mlade še bolj ozavestili o moralnih vrednotah?



Graf 12: Na kakšen način bi po Vašem mnenju mlade še bolj ozavestili o moralnih vrednotah?

31 % anketiranih dijakov meni, da bi s predavanji na temo moralne vrednote mlade še bolj ozavestili o tej temi, v 22 % pa sledi odgovor z zgledi staršev. Pod drugo so dijaki zapisali, da ne vedo, kako bi mlade še bolj ozavestili o moralnih vrednotah, tisti, ki pa vedo, pa so predlagali, da bi to naredili z zanimivimi delavnicami.

3.5 INTERVJUJI

V nadaljevanju sledijo intervjuji, ki so bili opravljeni meseca januarja in februarja letošnjega leta z namenom pridobiti razmišljanja o moralnih vrednotah od ljudi, ki so lahko vzor mladim.

3.5.1 Intervju z gospo Alenko Tacol

Intervju je bil opravljen 28. 1. 2015 v šolskih prostorih z namenom pridobiti razmišljanje gospe, ki je večji del svoje zaposlitve delala z dijaki in jim tako bila tudi ogledalo pri moralnih vrednotah.

1. Se za začetek lahko predstavite.

Sem Alenka Tacol, psihologinja. 35 let sem delala na Gimnaziji Celje-Center kot šolska svetovalna delavka in profesorica psihologije. Štirinajst let sem tudi zunanja strokovna sodelavka nekdanjega Zavoda za zdravstveno varstvo, sedaj Nacionalnega inštituta za javno zdravje. Sodelujem v dveh njihovih projektih; v programu To sem jaz in v psihološki svetovalnici za odrasle: Tu smo zate. Napisala sem tudi dva priročnika, s pomočjo katerih program To sem jaz vpeljujemo v šole.

2. Kaj za vas pomenijo moralne vrednote?

Meni pomenijo zelo veliko, pomenijo mi smernice, kako se vedem, kako presojam, kako ravnam, da je dobro zame in za druge.

3. Katera od desetih osnovnih moralnih vrednot je za vas najpomembnejša? (samodisciplina, sočutje, odgovornost, prijateljstvo, delo, pogum, vztrajnost, poštenost, zvestoba in vera)

Odločitev je zelo težka, saj so vse zelo pomembne in se prepletajo. Morda mi osebno največ pomenijo odgovornost, poštenost in sočutje.

4. Od koga ste pridobili največ vrednot?

Od staršev. Hvaležna sem jima, ker sta meni in bratu ne samo z besedo, ampak tudi z zgledom približala prave vrednote ter poskrbela, da se trudiva po njih živeti.

5. Kaj mislite o mesečnem obeleževanju vrednot na naši šoli?

Tega ne poznam dobro, menim pa, da s tem zelo dobro vplivate na sošolce in na njihovo zavedanje o pomenu vrednot. To se mi zdi izredno pozitivno še posebno za šolo, kot je vaša, saj izobrazuje mlade, ki bodo nekoč delali z ljudmi. Pomembno je, da dajete težo moralnim vrednotam v času, ko so v ospredju oziroma medijsko bolj izpostavljene materialne in hedonistične vrednote.

6. Na kakšen način bi po vašem mnenju mlade še bolj ozavestili o moralnih vrednotah ?

Že sedaj ste naredili veliko, lahko pa bi na šoli izvajali tudi delavnice ali pogovore še znotraj posameznih oddelkov, kjer bi učenci v manjših skupinah razmišljali o pomenu moralnih vrednot ter iskali načine, kako živeti po moralnih vrednotah. V zvezi s tem lahko citiram svojega profesorja Janeka Muska, ki pravi, da kriza vrednot ne pomeni, da vrednot ne poznamo, ampak to, da jih poznamo, a se ne ravnamo po njih. Zato je pomembno, da iz

vedenja, znanja o moralnih vrednotah mlad človek preide v dejanja, ki izhajajo iz teh vrednot. Človeku, ki ima zelo globoko vsajene moralne vrednote, se hkrati krepi tudi pot udejanjanja. Na primer, če je za nekoga poštenost kot moralna vrednota zelo pomembna, jo tudi lažje udejanja.

7. Kaj svetujete mladim, ki še iščejo svoje vrednote?

Da se zavedajo pomena moralnih vrednot, vpliva le-teh na njihovo odraščanje ter na njihovo življenje v celoti. Da pogumno izbirajo prave vrednote. Mladim je potrebno pomagati, da začutijo vrednost moralnih vrednot in pridejo do razumevanja, zakaj je lepo živeti po moralnih vrednotah. Če bodo živeli v skladu z moralnimi vrednotami, bodo delali dobro hkrati zase in za skupnost.

Sedaj vemo za moralne vrednote, skušajmo še živeti po njih!
(Alenka Tacol)



Slika 7: Intervju z gospo Alenko Tacol
(z leve ga. Alenka Tacol, Sanja Seničar, Marija Seničar)
(Čepin Tovornik, 28. 1. 2015)

3.5.2 Intervju z gospo Katjo Pogelšek Žilavec

Intervju je bil opravljen 12. 2. 2015 v šolskih prostorih z namenom pridobiti razmišljanje gospe ravnateljice, ki že precej let dela z dijaki in jim je tako tudi ogledalo pri moralnih vrednotah.

1. Se za začetek lahko predstavite.

Sem ravnateljica Srednje zdravstvene šole Celje in svoje ravnateljevanje opravljam že pet let. Drugače pa sem na šoli zaposlena več kot dvajset let. Vseskozi sem bila povezana z učiteljskim poklicem. Imela sem odlične vzgojitelje v vrtcu, učitelje v osnovni in srednji šoli, ki so name vplivali, da sem se odločila za študij na pedagoški fakulteti. Po končanem študiju matematike in fizike pa sem se zaposlila na naši šoli. Vedno sem opazovala mlade, kako vrednotijo stvari. Zanimalo me je, kaj je za mladostnika pomembno, katerim zadevam posvečate več pozornosti.

2. Kaj za vas pomenijo moralne vrednote?

Razumevanje vrednot je izrednega pomena, saj imajo velik vpliv na naše ravnanje, obnašanje in delovanje. So življenjska vodila posameznika in vplivajo na obnašanje ljudi. Če vrednot ne razumemo ali ne poznamo, ne moremo delovati v smeri, ki nam prinaša zadovoljstvo. V življenju je pomembno odkriti naš smisel, naše lastne vrednote in želje, saj nas le te navdihujejo in usmerjajo naše življenje v pravi smeri.

3. Katera od desetih moralnih vrednot je za vas najpomembnejša? (samodisciplina, sočutje, odgovornost, prijateljstvo, delo, pogum, vztrajnost, poštenost, zvestoba in vera)

Moralne vrednote so stalnica v našem življenju, naše smernice, ki pa se čez čas spreminjajo, saj se vrednostni svet posameznika spreminja in oblikuje. Pri tem seveda gre za majhne spremembe. Pogosto se zgodi, da se v zrelih letih bolj usmerimo k nekaterim vrednotam, ki jih v mladosti nismo tako visoko ocenjevali. Kot otroci se najprej usmerjamo k fiziološkim vrednotam, nato pridejo v ospredje vrednote uspeha, priznanja in moči, statusa, v odraslem obdobju in v obdobju formiranja družine vrednote dolžnosti in odgovornost ter vrednote osebne rasti in izpolnitve.

4. Od koga ste pridobili največ vrednot?

Največ vedno pridobi človek od osnovne celice, v kateri živi, torej družina najbolj vpliva na vrednote posameznika. Kasneje se mladi srečate s svojimi vrstniki in tudi ti vplivajo na razvoj vrednot. Vključenost v delo oziroma službo, izoblikovanje svoje družine ponovno prinese v vas oblikovanje vrednot. In tako je bilo tudi pri meni. Že starši, stari starši in tudi svojci so vplivali na moj razvoj vrednot. V meni so rasle in se oblikovale skozi osnovno in srednjo šolo ter čas študija. Svojo potrditev zgrajenih vrednot pa sem dobila na delovnem mestu, kjer sem se zaposlila kot učitelj začetnik.

5. Kaj mislite o mesečnem obeleževanju vrednot na naši šoli?

Ker vrednote zasedajo izredno pomembno področje v našem življenju, smo se skupaj s celotnim kolektivom odločili, da praznovanje 60-letnice naše šole naredimo nekoliko drugače. Skozi celo šolsko leto potekajo na šoli aktivnosti, kjer želimo mladim ponotranjiti vrednote, za katere se zavedamo, da so izjemno pomembne pri oblikovanju mladih in so izjemna popotnica na nadaljnjih poteh izobraževanja in dela. Vsak mesec pripravljamo okrogle mize na eno od vrednot, oglašča se naš Radio 60, dijaki pa na temo vrednot ustvarjajo, pišejo, slikajo, fotografirajo.

6. Na kakšen način bi po vašem mnenju mlade še bolj ozavestili o moralnih vrednotah?

Mladi se lahko skozi aktivno udeležbo na najrazličnejših delavnicah, dogodkih in razpravah, ozaveščajo o pomenu vrednot. Tudi raziskovalna naloga o pomenu vrednot, ki jo opravljata dijakinji, izjemno ozavešča mlade. Učitelji moramo dijakom pokazati, da so vrednote temelj sodobne družbe in da so nujno potrebne za življenje in delo v skupnosti. Zavedati se moramo, da ima vsak izmed nas priložnost kaj spremeniti, izboljšati. Verjamem, da bomo imeli dovolj moči, energije, volje in vztrajnosti, da bomo čez nekaj časa spremenili tudi svoje širše okolje.



Slika 8: Intervju z ravnateljico gospo Katjo Pogelšek Žilavec
(z leve Sanja Seničar, Marija Seničar, ga. Katja Pogelšek Žilavec)
(Čepin Tovornik, 12. 2. 2015)

7. Kaj svetujete mladim, ki še iščejo svoje vrednote?

Dijaki pretežen del svojega časa preživite skupaj in skoraj polovico svojega časa prebijete v šolskem okolju, pa se vendarle med seboj tako razlikujete, tako po osebnosti kot tudi po vrednotah, ki usmerjajo vaše delovanje in vedenje, le-to pa je odvisno od veliko zunanjih dejavnikov. Vrednote so vodilo, so smerokaz, ki nam v življenju predstavlja tisto, kar se zdi dobro, prav, moralno in primerno, a vsekakor niso stalnica, saj se spreminjajo že s prestopanjem iz leta v leto in starejši, kot ste, drugače boste cenili in opažali stvari okrog sebe. Skozi svojo dolgoletno pedagoško prakso sem opazila, da ne moremo več trditi, da je v svetu mladostnikov tako zelo veliko motečih vzorcev v vrednotenju stvari; tisto, kar je dobro za nekoga, prav zagotovo ne mora biti dobro še za koga drugega, še posebej, če živi v drugačnem družinskem, šolskem okolju, če med njima obstajajo razlike – od starosti do načina življenja in vzgoje. Zaključila bi s preprostimi besedami, da zaključka pravzaprav ni,

saj lahko o vrednotah dijakov razglabljam v nedogled in venomer bomo uspeli najti nekaj, kar se nam bo zdelo neprimerno ali moteče, skratka popolnoma pomembno oziroma nepomembno in moralno oziroma nemoralno in tako odvečno, da bo sočlovek ponovno nerazumljen in prepuščen lastnim vrednotam, jedru svojega bitja, ki ga bo vodilo naprej in usmerjalo, kaj izbrati in česa ne. Ob tem zavedanju dobijo vrednote spet svoj smisel. To je tisto, kar šteje. Vedno.

3.5.3 Intervju z gospo Jožico Hafner

Intervju z gospo je bil opravljen 25. 2. 2015, v domačem prostoru raziskovalk. Ga. Jožica Hafner je najina botra in meniva, da je veliko svoje moralnosti prenesla na naju, z vrednotami se srečuje vsak dan v službi in v domačem okolju.

1. Lahko za začetek poveste na kratko nekaj o sebi.

Odrasla sem v družini, kjer je bilo spoštovanje VSEH vrednot najvišje merilo. To me je spremljalo skozi osnovno šolo, gimnazijo, fakulteto, službo in še zlasti v mojem lastnem družinskem življenju. Pomanjkanje vrednot občutim in opažam predvsem v krogu, kjer se gibljem: na poti v službo (pogovori na vlaku) in na svojem delovnem mestu. Kako prav je povedala moja nekdanja mentorica in pisateljica gospa Berta Golob: najpomembnejša kultura je srčna kultura! In te silno primanjkuje.

Z ljudmi, ki jih srečujem in z njimi delam – in to je res pisana paleta vseh mogočih profilov, starosti, izobrazb – poskušam sodelovati z veseljem, spoštovanjem do vseh in seveda z veliko mero strokovnosti.

2. Kaj za vas pomenijo moralne vrednote?

Zame moralne vrednote pomenijo vse.

3. Katera od desetih osnovnih moralnih vrednot je za vas najpomembnejša?

(samodisciplina, sočutje, odgovornost, prijateljstvo, delo, pogum, vztrajnost, poštenost, zvestoba in vera)

Zame je najpomembnejša vrednota zvestoba.

4. Od koga ste po vašem mnenju pridobili za Vas najpomembnejšo moralno vrednoto?

Od staršev, ki so poudarjali: Spoštuj druge ljudi, njih kulturo in vero - zgleduj se po besedah iz Biblije, pa iz dobrih knjig in filmov!

5. Menite, da z mesečnim obeleževanjem ene izmed vrednot na naši šoli vplivamo na našo moralnost in pa kaj bi lahko še storili v tej smeri?

Najpomembnejši je zgled, predvsem odraslih.

6. Na kakšen način bi po vašem mnenju mlade še bolj ozavestili o moralnih vrednotah?

Poleg lastnega zgleda je pomembno predstaviti, povabiti ljudi, ki jih spoštujejo in cenijo, organizirati predavanja, ogleda in potem delavnice, pogovore ...

7. Kaj svetujete mladim, ki še iščejo svoje vrednote in jih še vedno oblikujejo?

Naj bodo iskreni do sebe, naj si ne lažejo in predvsem naj bodo unikatni – zgledujejo naj se po poštenih ljudeh, slej ko prej se bo obrestovalo.

3.5.4 Intervju z gosto Metko Kinkopf

Intervju z gospo je bil opravljen 27. 2. 2015 v domačem prostoru raziskovalk. Ga. Metka Kinkopf je najina botra in meniva, da je veliko svoje moralnosti prenesla na naju, z vrednotami se srečuje vsak dan v službi in v domačem okolju.

1. Lahko za začetek poveste na kratko nekaj o sebi.

Sem božje bitje, ki se je utelesilo na tem planetu z namenom, da izpolni svoje poslanstvo, ki ga je duša izbrala v tem življenju. Moje poslanstvo je pomagati ljudem po svojih najboljših močeh. Poti, kako naj to uresničim, pa še vedno odkrivam.

2. Kaj za vas pomenijo moralne vrednote?

Moralne vrednote so zame zelo pomembne, saj verjamem, da lahko v življenju najdeš zadovoljstvo in notranji mir le, če spoštuješ moralne vrednote in jim poskušaš čim bolj slediti.

3. Katera od desetih osnovnih moralnih vrednot je za vas najpomembnejša? (samodisciplina, sočutje, odgovornost, prijateljstvo, delo, pogum, vztrajnost, poštenost, zvestoba in vera)

Zame je najpomembnejša vrednota poštenost.

4. Od koga ste po vašem mnenju pridobili za Vas najpomembnejšo moralno vrednoto?

Od svoje babice in očeta.

5. Menite, da z mesečnim obeleževanjem ene izmed vrednot na naši šoli vplivamo na našo moralnost in pa kaj bi lahko še storili v tej smeri?

Ideja z obeleževanjem vrednot se mi zdi dobra. Menim, da bi se morali o vrednotah čim več pogovarjati med sošolci in tudi pri pouku, nanje opozarjati (npr. tudi z zanimivimi plakati o tej tematiki, ki bi jih obesili na vidnih mestih po šoli, ali z referati pri nekaterih predmetih), predvsem pa živeti v skladu z njimi in s tem postati zgled tudi ostalim dijakom.

6. Na kakšen način bi po vašem mnenju mlade še bolj ozavestili o moralnih vrednotah?

Največ lahko storimo z zgledom (za to bi morali poskrbeti predvsem starši že od zgodnjega otroštva dalje), nekaj pa lahko pripomore tudi pogovor in pisno ozaveščanje.

7. Kaj svetujete mladim, ki še iščejo svoje vrednote in jih še vedno oblikujejo?

Naj poiščejo pozitivne in uspešne ljudi v svoji okolici in poskušajo (morda v pogovoru z njimi) ugotoviti, kaj je bilo tisto, kar jih je pripeljalo na pot uspešnega in zadovoljnega življenja ter po tem odkritju skušajo slediti njihovem zgledu. O takih ljudeh je bilo napisano tudi veliko knjig in zagotovo je vredno prebrati njihove življenjske zgodbe, ogromno informacij o njih pa najdeš tudi na internetu. Sama sem prebrala kar nekaj teh zgodb in ugotovila, da so bile vsem tem ljudem skupne prav tiste osnovne vrednote, ki ste jih navedle v tretji točki tega intervjuja.

3.6 PRIMERJAVA REZULTATOV IN RAZPRAVA

Vsi ljudje kaj cenimo. To so lahko osebe, predmeti, stvari, pa tudi zdravje, prijateljstvo, znanje ipd. Ravno v obdobju najstništva se intenzivno razvija tudi naš vrednostni sistem in vrednotna usmeritev.

Raziskave zadnjih let v Sloveniji, posebej med mladimi, kažejo, da se spreminjajo temeljne vrednotne in življenjske usmeritve. Mnogim se zdi, da živimo v obdobju moralnega kaosa in kulturne slepote. Govori se o krizi vrednot in kot že tolikokrat doslej se za to pogosto krivi predvsem mlade. (Nastan Ule, str. 89)

Raziskovalci v Združenih državah Amerike so leta 2008 intervjuvali na stotine mlajših odraslih o tem, kako gledajo na moralne vrednote. »Zelo žalostno je, da o moralnih vprašanih praktično ne razmišljajo oziroma se o njih ne pogovarjajo,« je napisal David Brooks v časopisu *The New York Times*. (Jehovove priče, 2013)

Moralne vrednote so tisto, kar vsi mi v podzavesti čutimo, kar nam govori to je prav in tisto narobe, vendar jih le malokdo upošteva in po njih dejansko živi. Danes se vadijo razni plesi, inštrumenti, športi, moralnih vrednot pa nihče več ne vadi.

V raziskavi, ki je bila opravljena med dijaki Srednje zdravstvene šole Celje, sva preverjali pomen moralnih vrednot med mladimi.

Prva hipoteza, ki se glasi, da anketirani dijaki Srednje zdravstvene šole Celje v več kot 90 % poznajo moralne vrednote, se nanaša na prvo vprašanje: Ali poznate moralne vrednote? 91 % anketiranih dijakov je odgovorilo pritrdilno, 9 % pa nikalno, zato je **prva hipoteza potrjena**.

Na drugo vprašanje, ki se glasi, ali menite, da Vi in svet okoli vas potrebuje moralne vrednote, se nanaša druga hipoteza, ki se glasi: Več kot polovica anketiranih dijakov Srednje zdravstvene šole Celje meni, da dijaki in svet okoli njih potrebuje moralne vrednote. S trditvijo pri drugem vprašanju se je strinjalo 97 % anketiranih dijakov, le 3 % se s trditvijo niso strinjali, zato je **druga hipoteza potrjena**.

Na tretje vprašanje, ali imate v svoji bližini vzorce in merila za moralne vrednote, se nanaša tretja hipoteza, ki se glasi: Več kot polovica anketiranih dijakov Srednje zdravstvene šole Celje meni, da imajo okoli sebe merila za osnovne moralne vrednote. **Tretja hipoteza je potrjena**, saj se 66 % anketiranih dijakov s trditvijo strinja, 34 % pa ne.

Na četrto vprašanje, kako pogosto se odločate po svoji vesti, kaj je dobro in kaj je slabo (tudi, če v tem primeru na delujete v svojo korist), se nanaša četrta hipoteza, ki se glasi: Anketirani dijaki Srednje zdravstvene šole Celje se najpogosteje pogosto odločajo po svoji vesti, zato je **četrta hipoteza potrjena**, saj je 67 % dijakov odgovorilo, da se pogosto odločajo po svoji vesti, 23 %, da se vedno, 8 % redko in 2 % nikoli.

Na peto vprašanje, katera od desetih osnovnih moralnih vrednot je za Vas NAJBOLJ pomembna, se navezuje peta hipoteza, ki se glasi: Za več kot polovico anketiranih dijakov Srednje zdravstvene šole Celje je poštenost od desetih osnovnih moralnih vrednot najbolj pomembna. **Peta hipoteza ni potrjena**, saj je tako odgovorilo 40 % dijakov, 16 % dijakom pomeni prijateljstvo, 11 % odgovornost, 9 % vztrajnost, 8 % zvestoba, 7 % samodisciplina, 6 % sočutje, 2 % vera in 1 % delo ter pogum. V intervjuju sta ga. Kinkopf in ga. Tacol

izpostavili od desetih moralnih vrednot najpomembnejšo vrednoto poštenje, za go. Hafner pa je to zvestoba. Ga. Pogelšek Žilavec pa meni, da so moralne vrednote stalnica v našem življenju, ki pa se čez čas spreminjajo, saj se vrednostni svet posameznika spreminja in oblikuje.

Na šesto vprašanje, od koga ste po vašem mnenju pridobili za Vas najpomembnejšo moralno vrednoto, ki ste jo obkročili pri petem vprašanju, se navezuje šesta hipoteza, ki se glasi: Anketirani dijaki Srednje zdravstvene šole Celje so moralne vrednote Najpogosteje pridobili od staršev. **Šesta hipoteza je potrjena**, saj 42 % anketiranih dijakov meni, da je največ moralnih vrednot pridobilo od staršev, 14 % od prijateljev, 10 % od starih staršev, 9 % od matere, 6 % od učiteljev v osnovni šoli, 5 % od očeta, 3 % od vzgojiteljev v vrtcu, 2 % od teologov pri verouku, 1 % od sosedov in politikov ter 2 % od drugod, kjer so napisali, da so moralne vrednote pridobili od fanta, brata ali pa tega ne vedo.

Na sedmo vprašanje, katero izmed desetih osnovnih moralnih vrednot ste v življenju prevrednotili oz. preoblikovali, se nanaša sedma hipoteza, ki se glasi: najpogosteje so anketirani dijaki Srednje zdravstvene šole Celje v življenju prevrednotili vrednoto odgovornost. **Sedma hipoteza je potrjena**, saj so anketirani dijaki v 18 % napisali, da so vrednoto odgovornost preoblikovali. Za njo sledi v 15 % prijateljstvo in vztrajnost, v 12 % pogum, v 11 % samodisciplina, v 6 % sočutje, v 5 % delo in zvestoba ter v 3 % vera.

Na osmo vprašanje, kjer je bilo potrebno z ocenami od 1 do 3 oceniti, v kolikšni meri bi želeli deset osnovnih moralnih vrednot prevrednotiti, se navezuje osma hipoteza, ki se glasi: Najpogosteje anketirani dijaki Srednje zdravstvene šole Celje želijo deset osnovnih moralnih vrednot delno prevrednotiti. **Osma hipoteza ni potrjena**, saj so anketirani dijaki najpogosteje delno prevrednotili samo vrednote samodisciplino, sočutje, delo, odgovornost in pogum, vrednote prijateljstvo, poštenost in vztrajnost so najpogosteje popolnoma prevrednotili, vrednoti zvestobo in vero pa najpogosteje ne želijo prevrednotiti.

Na deveto vprašanje, v kolikšni meri živite v skladu z desetimi osnovnimi moralnimi vrednotami, kjer je bilo potrebno podati oceno po petstopenjski lestvici, se nanaša deveta hipoteza, ki se glasi: Najpogosteje anketirani dijaki Srednje zdravstvene šole Celje pogosto živijo v skladu z desetimi osnovnimi moralnimi vrednotami. **Deveta hipoteza ni potrjena**, saj anketirani dijaki najpogosteje pogosto živijo z moralnimi vrednotami samodisciplina, sočutje, delo, odgovornost in pogum, popolnoma z moralnimi vrednotami prijateljstvo, poštenost, vztrajnost in zvestoba ter redko z moralno vrednoto vera.

Na deseto vprašanje, kateri izmed navedenih dejavnikov po vašem mnenju vpliva na vaše vrednote, se navezuje deseta hipoteza, ki se glasi: Več kot polovica anketiranih dijakov Srednje zdravstvene šole Celje meni, da mediji vplivajo na njihove osnovne moralne vrednote. **Deseta hipoteza ni potrjena**, saj mediji (radio, TV) po mnenju anketiranih dijakov v 10 % vplivajo na njihove vrednote. Od osem navedenih dejavnikov (starši, stari starši, prijatelji, sosedje, učitelji, mediji, računalniki, politika) so anketiranci najpogosteje kot dejavnik, ki vpliva na njihove vrednote, ocenili starše (39 %), sledijo prijatelji v 22 %. Raziskava (Lušnic, str. 2) je pokazala, so prijatelji vrednota, ki je med 85 učenci sedmega in devetega razreda OŠ Mislinja ne glede na starost in spol opredeljena kot zelo pomembna, pri večini celo kot najbolj pomembna vrednota.

Na enajsto vprašanje, ali se strinjate, da z mesečnim obeleževanjem ene izmed vrednot na naši šoli vplivamo na našo moralnost, se nanaša enajsta hipoteza, ki se glasi: Več kot polovica anketiranih dijakov Srednje zdravstvene šole Celje se strinja, da z mesečnim obeleževanjem posamezne vrednote na naši šoli vplivamo na našo moralnost. 51 % dijakov se strinja in 16 % popolnoma strinja, da z mesečnim obeleževanjem vrednot na šoli povečujemo našo moralnost, zato je **enajsta hipoteza potrjena**. Ideja, da na naši šoli vsaki mesec obeležimo eno vrednoto, o kateri se pogovarjamo, na temo vrednote pišemo in rišemo, se zdi ge. Kinkopf dobra, prav tako ge. Tacol, ki pravi, da s tem dobro vplivamo na sošolce in na njihovo zavedanje o pomenu vrednot. Ga. Hafner pa meni, da je najpomembnejši zgled, predvsem odraslih.

Zadnje vprašanje, na kakšen način bi lahko mlade še bolj ozavestili o moralnih vrednotah, se nanaša dvanajsta hipoteza, ki se glasi: Najpogostejši način za ozaveščanje mladih o moralnih vrednotah je za anketirane dijake Srednje zdravstvene šole Celje s predavanji v šoli. 31 % anketiranih dijakov meni, da s predavanji v šoli lahko še bolj ozavestimo moralne vrednote, 22 % jih meni, da z zgledi starejših, 17 % z zgledi učiteljev, 13 % preko oddaj po TV in pod drugo (2 %) so napisali, da z delavnicami ali da tega ne vedo. Ker je največji odstotek pri predavanju v šoli, je **dvanajsta hipoteza potrjena**.

Ga. Kinkopf in ga. Hafner menita, da bi mlade najboljše ozavestili o moralnih vrednotah z zgledom, ga. Tacol pa, da bi lahko na šoli izvajali tudi delavnice ali pogovore še znotraj posameznih oddelkov, kjer bi učenci v manjših skupinah razmišljali o pomenu moralnih vrednot ter iskali načine, kako živeti iz njih.

Mladim je potrebno pomagati, da začutijo vrednost moralnih vrednot in pridejo do razumevanja, zakaj je lepo živeti po moralnih vrednotah. Tako meni ga. Tacol.

Iz raziskave lahko povzameva, da mladi poznajo moralne vrednote in se zavedajo, da jih tudi potrebujejo. Prav tako se večina strinja, da njihovo obeleževanje povečuje našo moralnost. Zato je potrebno v prihodnosti o moralnih vrednotah ne samo govoriti, ampak jih tudi živeti in s tem dajati zgled drugim.

4 ZAKLJUČEK

Upamo, da ima vsak od nas v svoji bližini vzorce in merila za moralne vrednote. Že stoletja namreč opominjajo ljudje, kaj je dobro in kaj slabo, ki so moralni kompasi za to, kaj je pravo in kaj narobe. Če si bomo te opomine - nasvete vzeli k srcu in svoja dejanja uravnavali po vzgledu, ki ga dajejo, bomo ugotovili, da nam bodo nazori o poštenosti, zvestobi in samodisciplini prešli v navado. To je tisto, kar bi si morali želeli vsi.

Ko svoje vrednote prevrednotimo, dopolnimo in osvojimo nove, bodo postale del nas, bomo dobro pripravljene na soočenje z življenjem. Ne pozabimo, da nobeden od nas ne more vedno živeti v skladu s svojimi vrednotami. (De Mello, 1991, str. 14)

Meniva, da bi se bilo potrebno o moralnih vrednotah pogovarjati na vseh stopnjah razvoja, že v vrtcu bi bilo potrebno otrokom predstaviti moralne vrednote na njim razumljiv način kot nekaj običajnega in vsakodnevnega, kar moralne vrednote tudi so.

Iz najine raziskovalne naloge je razvidno, da bi se ljudje o tej temi želeli pogovarjati, potrebujejo pa samo vodjo, da bi jih spodbudili. Ni dovolj, da samo govorimo o njih, ampak da po njih začnemo tudi živeti, da postanejo del našega življenja.

V najini raziskovalni nalogi sva odkrivali, kako o moralnih vrednotah razmišljajo in se pogovarjajo najini sovrstniki oz. mladostniki. V prihodnje se bo treba o tej temi še več pogovarjati in po vrednotah tudi živeti. Meniva, da je velik napredek in odlična popotnica za življenje, če šola ponudi mladim mesečno obeleževanje vrednot, kot smo to naredili na naši šoli, želiva si, da bi s tem nadaljevali tudi v prihodnje. Kot je iz raziskovalne naloge razvidno se dijaki strinjajo z obeleževanjem vrednot na različne načine, zato predlagava, da bi se podobne aktivnosti izvajale tudi na drugih šolah.

Tudi mediji bi lahko o tej temi več pisali ter poročali, ne samo, ko pride do težav, do krize vrednot. Pogovori in okrogle mize bi lahko bile ob osmih zvečer, ko televizijo gleda večji odstotek ljudi, ne pa da jih umestijo v program v poznih večernih urah

*Postajamo tisto, v kaj verjamemo in delamo.
Lari Julijan*

5 LITERATURA

Bennett, W. J. *Moralne vrednote za mlade*. Tržič, 2006, str. 9, 11-13, 33-35, 61-66, 89-92, 111-114, 131-134, 163-165, 181-184, 209-212.

Božiček, V. *Na Srednji zdravstveni šoli spregovorili o spoštovanju pacienta*. Utrip, št. 8. Ljubljana, 2014, str. 46.

Božiček, V. *Na srednji zdravstveni šoli Celje smo govorili o odgovornosti*. Utrip, št. 8. Ljubljana, 2014, str. 46.

Božiček, V. *Sočutje se je čutilo*. Utrip, št. 9, Ljubljana, 2014, str. 53.

Božiček, V. *Ustvarjalnost – decembrska vrednota na Srednji zdravstveni šoli Celje*. Utrip, št. 2, Ljubljana, 2015, str. 47.

Lušnic, N. *Vrednote v sodobni družbi*. 2009, str. 2. Dostopno na:
<http://os-mislinja.mojasola.si/lists/aktualno/attachments/204/seminarska%20naloga%20nika.pdf>
(7. 3. 2015).

Mello, A. *Zavedanje*. Župnijski urad Ljubljana-Dravljje, Ljubljana 1991, str. 14.

Moralne vrednote, ki nas resnično obogatijo. Dostopno na:
<http://www.jw.org/sl/publikacije/revije/g201311/moralne-vrednote-obogatijo-zivljenje/>
(7. 3. 2015).

Mujkanović, S. *Prispevki za natečaj »fotka meseca« in »izdelek meseca«*. Neobjavljeno gradivo. Celje, 2015.

Nastran Ule, M. *Spreminjanje vrednot v sodobnih življenjskih potekih*. Fakulteta za družbene vede. Ljubljana, str. 89. Dostopno na:
http://www.centerslo.net/files/file/ssjlk/49_SSJLK/nastran%20ule.pdf (7. 3. 2015).

Požun, B. *Prispevki za radio 60*. Neobjavljeno gradivo. Celje, 2015.

Pronzato, A. *Križev po bolnika - pot upanja*. Družina, Ljubljana, 1997, str. 44.

Srednja zdravstvena šola Celje. 2015. Slike: 1 – 8.

Tamaro, S. *Več ognja, več vetra*. Celjska Mohorjeva družba, Celje, 2007, str. 36.

Zver, M. *Prebujenje*. Samozaložba, Ljubljana, 2002, str. 6.

6 PRILOGA

Priloga 1: Anketni vprašalnik o moralnih vrednotah

ANKETNI VPRAŠALNIK

MORALNE VREDNOTE SKOZI OČI DIJAKOV SREDNJE ZDRAVSTVENE ŠOLE CELJE

Spoštovani!

Sva Sanja in Marija Seničar, dijakinji 3. letnika Srednje zdravstvene šole Celje. Za letošnje raziskovalno nalogo sva si izbrali temo o moralnih vrednotah. Prosiva vas, da nama s pomočjo anonimnega anketnega vprašalnika pomagate pri izdelavi najine raziskovalne naloge.

Datum izpolnjevanja anketnega vprašalnika: _____

| Letnik: | Spol: | Program: | Bivanje: |
|----------------|--------------|-----------------|-----------------|
| a) 1. | a) ženski | a) ZN | a) podeželje |
| b) 2. | b) moški | b) BN | b) mesto |
| c) 3. | | c) PTI | |
| d) 4. | | d) KT | |

1. Ali poznate moralne vrednote?

a) da b) ne

2. Menite, da Vi in svet okrog Vas potrebuje moralne vrednote?

a) da b) ne

3. Ali imate v svoji bližini vzorce in merila za moralne vrednote? (okolje, v katerem živite, predvsem vaša soseska)

a) da b) ne

4. Kako pogosto se odločate po svoji vesti, kaj je dobro in kaj je slabo (tudi če v tem primeru ne delujete v svojo korist). (možen je samo en odgovor)

a) vedno c) redko
b) pogosto d) nikoli

5. Katera od 10 osnovnih moralnih vrednot je za vas NAJBOLJ pomembna? (možen je samo en odgovor)

| | | | |
|-------------------|------------------|--------------|----------------|
| a) samodisciplina | b) prijateljstvo | c) poštenost | d) vztrajnost |
| e) sočutje | f) delo | g) zvestoba | h) odgovornost |
| i) pogum | j) vera | | |

6. Od koga ste po vašem mnenju izmed spodaj navedenih odgovorov pridobili za vas najpomembnejšo moralno vrednoto, ki ste jo obkrožili pri petem vprašanju?

| | |
|--------------------------------|--------------------------------|
| a) od staršev | b) od matere |
| c) od očeta | d) od starih staršev |
| e) od vzgojiteljev v vrtcu | f) od učiteljev v osnovni šoli |
| g) od učiteljev v srednji šoli | h) od teologov pri verouku |
| i) od prijateljev | j) od sosedov |
| k) od politikov | l) drugo (napišite) _____ |

7. Katero izmed navedenih moralnih vrednot ste v življenju prevrednotili (preoblikovali)?

- | | | | |
|-------------------|------------------|--------------|----------------|
| a) samodisciplina | b) prijateljstvo | c) poštenost | d) vztrajnost |
| e) sočutje | f) delo | g) zvestoba | h) odgovornost |
| i) pogum | j) vera | | |

8. Z ocenami od 1 do 3 ocenite, v kolikšni meri bi želeli spodaj navedene vrednote prevrednotiti, kjer pomeni 1 - popolnoma, 2 - delno, 3 - ne želim prevrednotiti? (pri vsaki vrednoti zapišite številko)

- | | | | |
|------------------------|-----------------------|-------------------|---------------------|
| a) samodisciplina ____ | b) prijateljstvo ____ | c) poštenost ____ | d) vztrajnost ____ |
| e) sočutje ____ | f) delo ____ | g) zvestoba ____ | h) odgovornost ____ |
| i) pogum ____ | j) vera ____ | | |

9. Z ocenami od 1 do 5 ocenite, v kolikšni meri živite v skladu s spodaj navedenimi vrednotami, kjer pomeni 1 - popolnoma, 2 - pogosto, 3 - delno, 4 - redko, 5 - nikoli? (pri vsaki vrednoti zapišite številko)

- | | | | |
|------------------------|-----------------------|-------------------|---------------------|
| a) samodisciplina ____ | b) prijateljstvo ____ | c) poštenost ____ | d) vztrajnost ____ |
| e) sočutje ____ | f) delo ____ | g) zvestoba ____ | h) odgovornost ____ |
| i) pogum ____ | j) vera ____ | | |

10. Kateri izmed spodaj navedenih dejavnikov po vašem mnenju vpliva na vaše vrednote?

- | | | | |
|-------------|-----------------------|---------------------------|-------------|
| a) starši | b) stari starši | c) prijatelji | d) sosodje |
| e) učitelji | f) mediji (radio, TV) | g) računalniki (internet) | h) politiki |

11. Ali se strinjate s trditvijo, da z mesečnim obeleževanjem posamezne vrednote na naši šoli vplivamo na našo moralnost?

- | | | |
|--------------------------|-------------------------|-----------|
| a) popolnoma se strinjam | b) strinjam se | c) ne vem |
| d) ne strinjam se | e) sploh se ne strinjam | |

12. Na kakšen način bi po vašem mnenju mlade še bolj ozavestili o moralnih vrednotah?

- | | |
|------------------------|----------------------------|
| a) s predavanji v šoli | d) preko oddaj po TV |
| b) z okroglimi mizami | e) z zgledi starejših |
| c) z zgledi učiteljev | f) drugo (napišite): _____ |

Nihče od nas ne more vedno živeti v skladu s svojimi vrednotami. Nismo angeli. Lahko pa poskušamo biti boljši.

Hvala, da ste izpolnili anketni vprašalnik!